

Homini-
bus duo
ultimi fi-
nes con-
siderandi.

viri diuitiarum in manibus suis ps. 75. Ecce omnia in nihilum redacta sunt, ecce mendacium, ecce insanias falsas, quas sectantur homines, quorum duo tantummodò vltimi fines sunt, vel in regno cœlorum beatè perpetuò viuere, vel in inferno perpetuo cum hoc miserrimo diuite epulone cruciari. Hac de causa ne in talem locum tormentorum deuenirèt stupidus pharisæi peruersiq; scribæ dominus illis horribile hoc factum diuitis epulonis & Lazari mendici proposuit, vt tandem à curis diuitiarum & seculi ambitione desisterent. Quod & suis non profuit, nobis precemur proficiat gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 186. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo sexto.*

Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraham, Habent Moysen & prophetas, audiāt illos. Ait illi dixit: Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait autem illi, Si Moysen & prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. Cum se omnino seclusum à refrigerio sciret damnatus auarus epulo, aliud voluit recipere ab Abraham beneficium nuntio Lazaro. Rogauit ergo vt Lazarum mitteret in domum patris sui, ne quinque fratres,

quos superstites reliquerat, similè vitam degentes venirent in locum tormentorum. Constat ex his verbis animas separatas à corpore recordaricorum, quos in mundo superstites in corpore reliquerunt. Domus etiã patris recordabatur, siue cum dicamus adhuc patrem reliquisse superstitem, siue domum patris dicat habitantes in ea fratres, siue domum patris dicat omnes sibi sanguinis necessitate coniunctos. Consentaneum etiam videtur diuitem hunc breui vixisse tempore. Cum enim esset diues valde, primogenitum inter quinque fratres fuisse existimamus, qui ditior cæteris extitit. Reliqui quinq; etiã eandè videntur imitati auaritiã exemplo maioris. Ipse verò cum præcæteris delicijs & auaritiæ vacaret breuiori vixit tempore, iuxta illud quod scriptum est ps. 54. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Sic Prouer. 15. Abominatio est domino vita impij, qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Et c. 11. Clementia præparat vitam, & sectatio malorum mortem. Sed adhuc restat discutiendum qua intentione damnatus epulo voluit saluos fieri fratres, cum apud damnatos nullum sit virtutis reperiri signum, iuxta illud Ecclesiast. 9. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Aduertendum igitur duplicem illum potuisse non charitatis, nec bonitatis habere respectum & intentionem, non quidem zelo salutis fratrum, sed ne sibi grauarentur

Animæ
defuncto-
rū in me-
moriam ha-
bent in
hac vita
superstites.

Malā vitam degentes, immo viuunt.

Malo exemplo alios corruptumpentes maioribus puniuntur tormentis.

tormenta. Quod animaduertere debet
ij quorum malo exemplo aliqui corrumpuntur, peccataq; committunt, iuxta illud quod dñs dixit Matt. 18. Væ homini illi, per quæ scandalum venit. Qui autem scandalizauerit vnū de pusillis istis qui in me credūt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundū maris. Nempe pœna illorum grauat̄ur quotiescunq; ceteri eorum exemplo peccāt, sicut beatus Aug. ait, Pœna Arri nondum est finita. Pœnam igitur sensus sentiebat ille dānatus sibi indies augeri, peccantibus suo exemplo fratribus: ideò amore proprio postulabat illis nuntium Lazarum destinari, ne venirent in eundem locum tormentorum. Aliā etiā sibi pœnam accumulari nouerat, si venirent in eundem locum damnatorum, cum ex visione societateque eorum qui suo exemplo peccauerunt, pœnam sensus augendam sibi intelligeret. Nō enim in inferno (tam iniqua infelicitatis illius fors est) sicut in hac vita solatium est miseris socios habere dolorum, sed tibi cumulus est doloris tot iniquorum esse socium, maximeque illorum, quorum quis damnationis causa suo peruerso exemplo, vel doctrina extitit. Et quemadmodum dicitur ps. 118. Particeps ego sum omniū timentium te, & custodientium mandata tua: sic diues epulo, & quicumq; alius dānatus particeps est pœnarū delinquentium suo malo exemplo, vel doctrina. Et sicuti super predictū est, Gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiā agente ange-

lis Dei, quoniā ipsi angeli ministri fuerunt bonarum cogitationū, iussuq; Dei peccatoribus aliquando terrores imiserunt, aliquando à Deo spiritū compunctio nis postulauerūt: ita iniquissimis dānatis pœna accidentalis augetur, quoties suo exemplo aliqui iniquè agunt, vel perpetuo dānantur. Seuera Dei ultio, quæ facile, dum viuimus, ad misericordiā flectitur, at vbi quis dānatus est flecti nequit, seuerè respondit, *Habent Moysen & prophetas, audiant illos.* Sufficientissimè nobis salus per sacras literas nuntiata est, Deique voluntas predicata. Vnusquisque videat (inquit beatus apostolus) quomodo super ædificet: fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Si vellent hoc fundamentum attendere scribæ & pharisæi, non damnarentur, de illo enim Moyses & prophetæ scripserūt. Ideò remittuntur fratres damnati avari epulonis ad Moysen & prophetas, qui tēpus aduentus Messia, signa quibus agnoscendus esset, & quā prædicaturus esset legē .s. euangelicam nuntiarunt. Sed qui ex Iudæis scribæ & pharisæi non credunt Moyfi & prophetis, quomodo salutē missam recipient, vel quomodo bonis se exercebūt operibus? Ideò dñs illis dicebat, Scrutamini scripturas, quoniam ipsæ sunt quæ testimonium perhibent de me: si enim crederetis Moyfi, crederetis forsitan & mihi, de me enim ille scripsit. Tertio autem interpellanti damnato & dicenti. *Non pater Abraham, sed si quis*

Dānatis accidentalis pœna quando augetur.

Prophetas audientes seuerè iubet Deus.

ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent:
 respōdit diuina veritas, *Si Moysi & prophetis nō credūt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Resurrexit profectō dominus verē, & per dies quadraginta apparuit, surrexerunt multi ex sanctis, & apparuerunt multis, nec pharisæi & scribæ crediderunt, immo maledicti cum principibus sacerdotum consilium inierunt, & pecuniam militibus copiosam dederunt, vt falsò dicerent sublatum corpus dominicū à discipulis, qui ita inter homines erant abiecti, vt omnes relicto domino fugerent, & eo resurgente adhuc ianuis clausis delitescerent. Ne igitur dicat Christianus, O si ego viderem dominum, poenitentiam agerem. Habes euangelium ac sanctorum apostolorum epistolas, viue sicut legis, & saluaberis gratia dñi nostri Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu factō est honor gloria, & imperiū per oīa secula seculorū. Amen.

*Tractatus. 187. in euangelium beati
 Lucae. ex cap. decimo sexto.*

Dvo præcipue ex superiori exēplo ad instructionē nostram, & ad cau-
 réviuendū colliguntur. Primū est natura & conditio rerū temporalium, quæ nesciūt multo tempore vnum habere dominū, imitantes naturam seruorū fugitiuorū. Fugitiuus enim seruus hodie habet vnum cras alterum dominum, & quamuis illū virgis cedas, & fustibus premas: siue tanquam filium nutrias, non curat, omnis eius intentio est dominorū domos mu-

tare: sic etiam diuitiarū huius seculi, & honorum, siue ijs benè, siue malè vtaris, conditio est hodie vnum regem, cras alterum, hodie vnum dominum, cras alterum mutare. Nemo igitur suæ conditionis sit securus, nam qui thesaurizant, ignorant cui congregent diuitias. Thesaurizat (inquit Dauid) & ignorat cui congregabit ea. Summa stultitia est circūire mare & aridam, vt diues fias deinde postquam immensos labores & agones subieris propter diuitias congregandas, nescire cui congreges, tibi, an filijs, an extraneis, an fortè latronibus, viarumque raptoribus, vel fortè aquis maris. Nemo sanæ mentis est quide accommodatis argenteis vasis, seu pretiosis vestibis ita latetur, ac si essent res propriæ, cras enim reddes hæc omnia accommodanti, quod si tardes, ipse repetet, & nisi reddas, citò officium implorabit iudicis, qui te omnia restituere compellet. Hæc bona temporalia accommodata sunt, hodie illa tibi Deus accommodauit in aliquot annos, deinde reddere iubet, & adueniente morte reddere compelleris & alteri regnum tuum tradetur, vel dignitas tua, siue diuitia tuæ. Vnde Dauid monet cautosq; reddidit seruos Dei dicens, Diuitiæ si affluat, nolite cor apponere. Quasi dicat, Hæc omnia accommodata sunt, tu hodie possides, & cras reddes, hodie tibi accommodatur, citò auferetur, & alteri accommodabitur. O felix quem reddunt aliena pericula cautum, & qui scit se ab omnibus ijs nexibus soluere, & quemad-

Thesau-
 rizare va-
 num &
 stultum.

Bona tē-
 poralia
 omnia ac-
 comoda-
 ta nobis
 sūt, mox
 repetēda

mm iij

modum

Nec a
 mortuis
 quidē re-
 surgenti
 Christo
 credide-
 runt pha-
 risæi.

Tempo-
 raliū re-
 rū incon-
 stantia.

boup

modum Ioseph cum à sua domina concupisceretur Gen. 39. & lacinia pallij apprehenderetur, relicto in manibus eius pallio fugit. Relinquamus palliū in manibus mundi dum nos vult retinere, & ad malum prouocat, quoniā quicquid nobis præstat, accommodatum est, hodie donat, cras aufert. Inde est quod Ierem. cap. 17. ait, Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à domino recedit cor eius: erit enim quasi myrice in deserto, & non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto, in terra falsuginis & inhabitabili. Ecce quàm citò miser diues epulo omnia reliquit, & omnia reliquerunt illum. Unde & beatus apostolus Paulus diuites instruens. 1. ad Timo. c. vltimo, incertas appellat diuitias dicens, Mone illos non sperare in incerto diuitiarum. Incertæ quippe sunt, quia fugitiuæ, & sæpe mutant dominium hominum. Accommodatæ sunt, & sæpe repetuntur, iuxta illud quod superius dominus dixit c. 12. de diuite multa congregante, & dilatante horrea, Stulte hac nocte repetent animam tuam à te, & ea quæ congregasti cuius erunt? Secundum, quod ex littera sacre lectionis colligimus, est quem possimus ex his accommodatis honoribus & diuitijs fructū colligere. Quod dominus satis manifestat cum Lazarū mendicum ante ianuam diuitis constituit, ac si digito diuiti ostenderet quem posset reportare fructum ex sibi accommodatis diuitijs, hoc est pauperibus sub-

ueniendo, ægrotos curando, religiosas Diuitia. rum & honore fructus & vsus bonus. domos ædificando, ipsos religiosos pauperes alendo, captiuos vinctosque redimendo, viatoribus hospitium præstando, pupillis & viduis ministrando. Diuites fieri (inquit apostolus. 1. Timo. vltimo) in operibus bonis, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Ac si diceret, quoniā hæc vita falsa est, quæ quando plus amatur, deficit: veram vitā contentur diuites apprehendere, diuitijs in bonis operibus expensis. Idem etiam ad Hebr. c. 13. commendat perquam maximè bonorum operum horum exercitationem dicens: Caritas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Scilicet Abrahā Gen. 18. & Loth Gen. 19. Hæc hospitalitas intelligenda est cum pauperes, & egenos, & ægros, & qui hospitium non habent, nec pecuniā ad communia hospitia quærenda, recipimus, non autem de magnatum, consanguineorum uè hospitalitate, quæ hodie fortè plus habet vanitatis, quàm caritatis. Quando autem & in quibus casibus diuites (quos beatus Chrysostomus appellat nutrices pauperum, quia ad hoc illis lac diuitiarum à Deo fuit præstitum) teneantur præcepto eleemosynam dare, illud primum est in necessitate extrema, quæ non est dum quis iam iam fame perit, sed dum patitur aliàs irremediabile damnum. Deinde deductis necessarijs etiam ad sui status decentiā,

quod

Non con
fidendum
in homi
ne.

Hospita
litas qua
lis esse
debeat.

Diuites
quado ex
præcep
to teneā
tur ele
mosynā
dare.

quod superest, longè latèque disputatur à doctoribus. Nos autem omni diuiti, præsertim ecclesiasticis viris, qui ex redditibus ecclesiæ aluntur, suademus vt quicquid possunt agant, quicquid proximis senserint necessarium tribuant, quibus poterunt egenis succurrant, thesaurizent sibi, vt veram vitam cõsequantur, quanto plus poterunt, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorũ. Amẽ.

Tractatus. 188. in euangelium beati

Lucæ ex cap. decimo septimo.

Est vt non veniant scandala, vñ autem illi, per quem veniunt. Ut ilius est lapis molaris imponatur circa collum eius, & projiciatur in mare, quàm vt scandalizet vnum de pusillis istis. Quoniam pharisæi multorum scandalorum erant ministri, cū ob eorum pessimæ vitæ exemplũ multum corruerent, & eorum hypocrisis sectantes Deo efficerentur odibiles, dominus poenam, alijs ruinæ exempla præbetibus, minatur. Rogauerat etiam avarus epulo Abraham, vt aliquem ex mortuis mitteret, qui fratribus suis testaretur ne quæ illis pessima reliquerat vitæ exempla sectarentur, atq; ideo in locum eundem tormentorũ descenderent. Quantam autem poenam mereatur qui alijs ruinæ, & malæ vitæ præbet occasionem, explanat dicens, *Impossibile est vt non veniant scandala.* Hæc impossibilitas nec ex parte Dei euenit, nec ex parte ratio-

nalis hominis, sed ex parte malitiæ & iniquitatis ipsius hominis, Deus enim fecit (inquit scriptura) hominẽ rectũ, & ipse se imiseuit infinitis quæstionibus. Verũ sicut optimus Astronomus asserit die vêtura imbrem futurũ, sic sapientia patris considerans iniquam & peruersam conditionem hominum, impossibile esse ait non venire scandala. Non igitur ex natura quam condidit Deus, sed ex malitia quam fecit homo, alter alteri, & multi multis scandala exhibent, occasionemque proximis præbent ruinæ. Itaque ne futuri orbis prædicatores discipuli domini mirarentur & Iudæorum durtiem, & gentium peruersam vitam, & conuersorum ad fidem negligentiam, & morum corruptionem, & multorum hæreticorum retrocessionem, & tepidorum Christianorum ob maiorum aliorumque prauam vitam, impudentem carnalem conuersationem, monet illos, ad illosque verbum salutis dirigit dicens, *Impossibile est vt non veniant scandala.* Scandalum secundum B. Hieronymum & beatum Thomam est dictum, vel factum minus rectum, præbens alteri occasionem ruinæ. Hoc sic accipiendum est, iniqui. transgressionis alicuius diuini præcepti. Et quia sepè populus imitatur dominum suum, & minores qui sũt in republica sectantur actus maiorum, magnopere cauendum est ne qui capita, siue qui præcipui sunt in republica aliquod dominicum transgrediantur præceptum, ne occasionem minoribus præbeant diuina transgrediendi mandata.

Etenim

Scandala vnde orientur

Liberũ arbitriũ.

Scandala quid.

Multorum scandalorum causa pharisæi.

Qualis
magistra
p^o tales ei
ues.

Etenim perspicuum est quales rectores civitatis, tales esse & habitantes in ea. **Ecclesiastici. 10.** Si enim dominus ludis & aleis est deditus, facile omnes domestici eius eum sequuntur, si autem epulo & avarus fuerit, famuli sequuntur patrem familias, ut in domo diuitis epulonis considerari potest, dum Lazarus à nullo familiarium diuitis subleuatur. *Desiderabat* (ait dominus) *saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat.* Quanto autem crucietur tormento qui alijs exempla præbet iniqua, ipse damnatus aperte ostendit, tanto peius efflagitans, ne fratres, qui suo exemplo corrueant, descenderent in eundem locum tormentorum. Ideò dominus ait **utilius esse huiusmodi hominibus mola ad collum alligata mergi in profundum maris, quàm scandalizare, hoc est præbere peccandi occasionem suo malo exemplo vni ex minimis in rep.** Illi pharisei ingens scandalum vnà cum principibus & sacerdotibus suis discipulis domini exhibuerunt, cum illum captum duxerunt in domum Anne, & Caiphe, Pilati, & Herodis, & cruci postremo affixerunt: qui cum essent pusilli adhuc omnes relicto domino fugerunt, & fidem diuinitatis eius amiserunt. Multos etiam à fide prædicante domino auertere studuerunt, multa detrahentes, & murmurantes de illo. Melius illis fuisset submersis in mare mori, quàm pusillos à fide auertere saluatoris. Caueant igitur patres familias ne filijs & seruis praua exempla præbeant, sed cum dies ieiunij

Scandali
gravis
pena.

Pharisei
& scribæ
scandalu
multis
præbue-
runt.

Patres fa-
milias ex
emplo
esse de-
bent fi-
lijs & ser-
uis.

venerit, ieiunent ipsi primi, & cum dies festus aduenerit, ad sint primi ipsi sacro, omnesque suo exemplo ac monitis ad benè viuendum cogant, pauperum misereantur ipsi primum, & sic faciendum familiæ suadeant, iniuriam irrogatam obliuioni mandent, & sic filios & familiam doceant. Alioquin si prauis moribus & pessimis exemplis familiam corrumperint, sciant satius sibi esse si suspensa ad collum mola demergantur in profundum maris. Proculdubio angelus qui primò peccauit aliosque suo ad id traxit exemplo, maiori plectitur poena, quàm ceteri. Et qui fecerit, & docuerit homines suo exemplo rectè viuere, maior vocabitur in regno coelorum. Itaque caueamus omnes, ne malis exemplis & vitijs fratribus nostris peccandi ostendamus viam, quia periculi maximi est conscientiam fratrum malo exemplo percutere secundum beatum apostolum Paulum. **1. Cor. 8.** Quod & ipse concludit, **Qua propter, inquit, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.** Ad Timotheum autem **1. c. 4.** ait, **Exemplo esto fidelium in verbo, in cōuersatione, in charitate, in fide, in castitate.** Et ad Titum. **2.** In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum. Ecce quanti faciunt sancti exemplum bona, & cōuersationem bonam, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Exemplo
bono qui
alijs pro-
deit, ma-
gna me-
retur.

Vitor
iurari
dupl
malu
se ret
quet.

Tracta

*Tractatus. 189. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo septimo.*

Attendite vobis, si peccauerit in te frater tuus, increpa illum, & si pœnitentiã egerit, dimitte illi. & si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens, Pœnitet me, dimitte illi. Quoniam aliud est scandalũ dum nobis nocent proximi & ad vindictam prouocant, postquam igitur de scandalo, prauis moribus & exemplis malis egit, ad iræ vindictæque prouocationem transit dominus dicens, *Attendite vobis.* Non dixit, *Attendite fratribus vobis nocentibus, sed vobis:* quia propter nostram salutem debemus nocentibus parcere. Si enim dimiserimus fratribus nostris quæ peccant in nos, dimittet dominus nobis quæ in Deum peccamus: quòd si non dimiserimus, nec Deus dimittet nobis, *Matt. 6.* Cum autem vnusquisque propriam teneatur querere salutem perpetuam, dominus nobis hæc profutura demonstrat, nec præcipuè propter proximi offendentis salutem, quem Deus, nisi pœnitentiam agat, punit, sed propter nos ipsos ait, *Attendite vobis.* Simplex commisit malum qui in proximum peccauit, duplex verò inuenitur in eo qui ab illata iniuria se vindicauit, vnum quia læsus à proximo fuit, alterum verò quia se vlciscens peccauit. Qui verò nõ vindicat, duplicem assequitur bonum, patientiæ videlicet meritum, dum non vindicat, & suorum veniam delictorũ, quoniam si remittit proximo, remittit illi etiam Deus peccata, quæ in se com-

misit. Attendite igitur (inquit) vobis, vobis consulite, vestra estote memores salutis, nec existimetis proximis solum proficere quòd dimittitis quæ in vos peccant, præcipuè namque vobis consulitis, vt remittantur vobis peccata vestra. De vindicta verò nolite solliciti esse, dominus enim, nisi fratrem pœniteat, vindicabit, vt scriptum est ad *Rom. 12.* Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit dñs. Nihilominus tamen, *si peccauerit in te frater tuus, increpa illum: quòd si reuersus in se pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Nec in dissimili sensu verba domini accipienda sunt, ac si dixerit, si verò pœnitentiam non egerit, ne dimittas. Sed sic accipienda sunt, Si cū increpaueris pœnitentiam egerit, dimitte, quòd si non egerit pœnitentiam, dimitte tu quidem, sed remitte Deo, vel iudici, non causa vindictæ, sed causa salutis eius, vt pœniteat: tunc enim illum pœnitebit cum à Deo correptus, vel à iudice punitus se male egisse cognouerit, vt vel sic correptus à Deo mereatur veniam consequi eius delicti, quod in te commisit. Ne autem cogitet quispiam quoties remittendum sit, ait, *Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens: Pœnitet me, dimitte illi.* Perfectio euangelica hæc est quæ à paucis obseruatur. Cæterum si ad ea peccata quæ nos singulis diebus committimus, oculos dirigamus, inueniemus plusquã septies iustum esse dimittere fratribus, cum nobis plusquam septies singulis diebus dimittat Deus. Quantum igitur à

Vindictã
omittēs,
sibi ipsi
maximè
cōsultat.

Quoties
dimittendum
pro
ximo.

Vltor in-
iuriam
duplex
malū in
se retor-
quet.

creatu-

creatura distat creator, quantum ab homine Deus, tantum (vt ita dixerim, si posset aestimari) distat peccatum quod in nos committit homo, à peccato quo nos Deum offendimus. Illud autem nõ finit omnino hanc posse in exemplum perfectè adduci comparatione, eo quòd cum peccamus in proximum, offendimus & ipsum Deum, qui nobis non solum præcepit non occidere, non furari, non falsum testimonium dicere, nõ concupiscere vxorem, vel rem proximi, verum etiam præcepit vt proximum sicut seipsum vnusquisque diligeret. Sũmaq; id ratione sancitum est dicente domino. Omnia quæ vultis vt vobis faciant homines, hæc & vos facite illis, hæc est enim lex & prophetæ Matth. 7. Nihil enim uerò iustius, equiusque dici potuit quàm illa rependere proximis, quæ nobis impendi volumus. Ecce euangelicæ legis suauitatem, ecce legis euangelicæ æquitatem. Quod tu à vicino tibi præstari desideras, vt tibi videlicet egenti accommodet frumentum, equum, vinũ, & oleum, pecuniam, & similia, hæc & tu accommoda illi. Vis ne lædat ancillam, ne bouem rapiat, ne occidat tuam ouem, hoc & tu fac illi: vis ne concupiscat vxorem, filiam, & quæ tua sunt, abstine tu etiam à concupiscentia horum. Sic viuentes vicini ciues, & quicumque alij, optima fruerentur pace, cessarent iurgia, cessarent lites, omnia essent pacata, & animæ fidelium replerentur gaudio. Regnum enim Dei non est (ait beatus apostolus) esca & potus, sed iustitia,

pax, gaudium in spiritu sancto. Existimo si secundum euangelium uiuerent homines, longiorem vitam habituros, & salubriorem: animus enim gaudens ætatè floridam facit, spiritus tristis exiccata ossa. Bella, lites, rixæ, odia ossa exiccant, & vitam attenuant: esca nimia potus, libido corpus corrumpunt, dum crudum super indigestum sumitur, & radicale humidum extenuatur. Itaque hos fructus capiunt de peccatis suis Deo ingrati homines vitijs vacantes, & damnationem perpetuam, nisi poenitentiam agant: & corporis quamplurimas ægrotudines, vitæq; breuiorem metam: Legimus nempe sanctiores homines vitam longiorem vixisse, vt est videre in beato Ioanne euangelista virgine, & in beato Hylarione, Hieronymo, & alijs quamplurimis, quos longissimum esset enumerare. Vitijs autem deditos breuiorè quotidie cernimus ducere vitam. Vnde & Dauid ps. 33. tanquam qui præconio vitam longiorem hominibus promitteret ait: Quis est homo qui vult vitam diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum, diuerte à malo, & fac bonum, inquire pacem & persequere eam. Ac si diceret, tunc habebis longam vitam, diesque bonos gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 190. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo septimo.*

Es

Euangelicæ legis suauitas & æquitas.

Regnũ Dei.

Homines vitijs dediti breuiorè in terris uiuent vitam, & æternam amittunt.

Vitijs dediti breuiorè in aradiis procedunt in ca

Dubi de factis defacrum hæc reititium.

ET dixerunt apostoli domino, *Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus, Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dice- tis huic arborimoro, Eradicare, & transplan- tare in mare, & obediet vobis.* Dura visa est discipulis domini ratio dimittendi peccantibus in nos fratribus septies in die, ideò augmentum fidei ad hec adimplenda exposcunt. Et reuera ardua nimis videretur hæc iniuriarum remissio hominibus seculi, faciliusq; cederet quis si suadeas remittere carnis delicias, quã remittere iniuriam. Habent namq; carnis vitia in carne radices suas, habet vltio in anima radices suas, quantòq; fortior est anima corpore, tantò vitia, quæ radican- tur in anima, fortiora sunt vitijs, quæ radican- tur in corpore. Carnalis homo febre correptus, vel quocunq; corporis dolore, iam ea quæ carnis sunt, perficere non potest: superba verò mens in ipso vltimo animæ exitu habet robur suum; ideò difficile flectitur ad remissionem, vel alicuius status, si malè sit possessus, dimissionem. Nec desunt qui huiusmodi restituenda, vel remittenda heredibus relinquunt, & volunt vt hæredes perficiant, quod ipsi facere non potuerunt, non potuerunt (inquam) quia noluerunt. Quorum salus mihi dubia est, non tamen illis cum beato Augustino poenitentiam negamus. Perierunt igitur apostoli ad iniurias sic remittendas fidei augmentum: recipit namque fides augmentum suum quemadmodum spes & charitas, quæ singulis diebus bonis augentur operibus, & oratione cres-

cunt. Hoc est priuilegium viuorũ, non enim augetur in beatis charitas, fides vero non est in illis, quoniam quod crediderunt, vident, & quod sperauerunt, possident. In nobis autem gratia augetur, augetur fides, & spes, dicente ecclesia, Omnipotens sempiternæ Deus da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum: & hic apostoli dixerunt domino, *Adauge nobis fidem.* Sed quare magis fidei postulauerint augmentum ad toleranda opprobria & irrisiones proximorum, quã patientiam, humilitatem, vel charitatem inuestigandum est. Beatus apostolus Paulus definit fidem ad Heb. 11. his verbis, Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentiũ. Quod substantiam dicit, idem est ac si diceret inchoatione: fides enim est basis totius salutis, radix, & fundamentum iustificationis, sine qua secundum eundem apostolum eodem cap. impossibile est placere Deo. Omne ædificium corporale à fundamento incipit, inde accipit substantiã & vim ad superius crescendum. Arbor etiam in radice habet vim, substantiam, & fortitudinẽ ad flores, folia, & fructus producenda. Eodem modo vis miraculorum in fide radicitur, ita vt sit substantia, & inchoatio, non solum merendi, sed etiam operandi, & miracula faciendi. Cum igitur discipuli postularent fidem, robur & inchoationem ad bene agendum petierunt: sentiebant fragilitatem suam ad ea quæ dominus prædixerat peragenda, maxime quoniam præuẽ affectæ naturæ ea

In mundo viuens augetur gratia, fides, spes charitas: se- cº in beatis.

Fidei definitio.

Fidei vires & efficacitas.

noue-

Vltio seu vindicta in anima radices procreat alia vitia in carne.

Dubitat de salute defecto- rum per hæredes restituentium.

nouerant repugnare. Quod autem dicit beatus apostolus argumentum non apparentium, certitudinem eorum que non videntur, oportet intelligas. Quæ admodum enim in comœdijs & tragœdijs argumentum quod in principio proponitur, certum reddit id quod postea oculis corporis & auribus percipiendum est, eodem modo fides certum reddit nobis id quod nunc non videmus, quod equidem post hanc caducam vitam videndum est. Videmus nunc in enigmate, in speculo, tunc autem facie ad faciem mente Deum intuebimur: nunc cognoscimus ex parte, tunc cognoscemus sicut & cogniti sumus. Dominus verò fidem illis proponit sicut granum sinapis, quod minimum est omnium seminum. Quod idem existimo dictum esse, ut discipuli, & quicumque credimus, noverimus in humilitate maxime fidem conseruari. Superba mens expellit fidem, humilis mens conseruat fidem. Ideoque tot hodie videmus à vera fide defecisse, quoniam superbia fidem repulit à cordibus eorum. Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui, qui habitas in cauernis petrae, & apprehendere niteris altitudinem collis. Ierem. 49. Et Isa. 47. Sapiencia tua & scientia tua ipsa decepit te, & dixisti in corde tuo, Ego sum, & preter me non est altera. Et Deuter. 4. dominus Iudæis ter repetit, ne decepti aliquam similitudinem idoli faciant. Colligamus igitur hæc ex scriptura adducta hoc modo, ut explanationem verborum domini percipere facilius valeamus.

Ille decipitur qui relicto vero Deo veraque fide pro Deo portentum adoratur, & colit: hæc deceptio provenit ex superbia, igitur ille qui veram fidem amittit, primò superbus est, namque superbia & arrogantia secundum Isa. & Ierem. decipiunt hominem. Propterea inter cetera semina minimo semini simile dominus nobis proponit habendam fidem, quia fides in vera humilitate conseruatur. Iam verò si oculos tam in præterita quam in præsentia tempora coniiciamus, omnes hæreticos superbissimos cerneamus homines, & arrogantissimos. Eorum caput intueamur diabolus, qui se aduersus Deum eleuauit, & esse velle altissimo similis non erubuit. In cœlum (ait) conscendam, super astra Dei exalabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Talia sunt membra eius hæretici omnes superbientes, sicut prædictum est à beato apostolo Petro epist. 2. c. 2. Fuerunt verò (inquit) pseudo prophetae in populo, sicut & in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, & eum qui emit eos, Deum negant. Sic de Antichristo. 2. Thessa. c. 2. ait beatus Paulus, Qui aduersatur, & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se, tanquam sit Deus. Sit igitur fides nostra tanquam granum synapis, & nos cum omni humilitate credamus imitantes eum qui Matth. 11. ait, Discite à me, quia mitis sum,

Hæretici
superbi
omnes.

In humi-
litate ma-
ximè con-
seruatur
fides.

In vobis
etiam
sicut

Ob super-
biam fi-
des amit-
tatur.

Cor-
peccat-
rum la-
antid-
humil-
tas.

ad-
od an-
traque

Non pro
sunt ge-
stus tan-
tum exte-
riores ad
salutem,
nisi alia
opera ac-
cedant.

quàm observare humilitatem, castita-
tem, liberalitatem in pauperes. Pectora
tundunt, genua flectunt, dominum ado-
rant. Quibus dicit beatus Iacobus apo-
stolus, Et demones credunt, & contre-
miscunt. Hi quidem & domino inuti-
les, & sibi maxime obsunt. Neq; de ijs in
præsenti euangelio dominus loquitur
cum dicat, Cum feceritis omnia quæ
præcepta sunt vobis, dicite, Servi inuti-
les sumus. Siquidem cum ipsi nihil eo-
rum, quæ sibi præcepta sunt, faciant, nõ
possimus illis coaptare verba domini
dicentis, *Cum feceritis omnia quæ præcepta
sunt vobis, dicite, Servi inutiles sumus.* Alij
sunt Deo seruietes, sed sua præcipue
quærentes, gaudent cum ditescunt, de-
lectantur cum possessiones & regna ac-
crescunt, veruntamen fidem in suis do-
minijs propagandam curant, zelantur
ecclesiam, hæreticos exterminant, pau-
peribus ministrant, & si non quantum
possunt, aliquam tamen bonorum suo-
rum partem huic officio habent depu-
tatam. Sibi igitur vtilis sunt, cæterum
domino non adhuc vtilissimi. Tertia
verò fors est omnia relinquentium pro-
pter dominum, qui illum solum ditare
intendunt, dum omnia vel relinquunt,
vel cum omnibus ipsi soli Deo seruiunt.
His dominus ait, *Cum feceritis omnia quæ
præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles su-
mus, quod debuimus facere fecimus.* Inuti-
litas seruatorum huiusmodi in hoc con-
sistit, quòd nullum bonis domini sui in-
crementum faciant. Ita enim Deus glo-
riosus, ita immensus, ita diues, ita clarus,

ita potens erat antequam conderet cœ-
los, antequam iaceret fundamenta ter-
ræ, antequam crearet angelos & homi-
nes, sicut nunc est. Dixi domino (inquit
David ps. 15.) Deus meus es tu, quoniã
bonorum meorum non eges. Nostris
igitur cedunt commodis quæcunque
impendimus Deo obsequia, nostris cõ-
sulimus bonis dum eius præcepta serua-
mus, nobis thesauros in cœlo recondi-
mus quicquid pauperibus erogamus,
nobis profunt nostra ieiunia, nobis ora-
tiones nostræ & peregrinationes inser-
uiunt, nobis etiam ipse Deus datus, no-
bis natus ex intacta virgine. Servi igitur
inutiles sumus, etiam si ad vnguem
nobis imposita præcepta seruemus, quo-
niam nostris cedit commodis quicquid
gerimus, nostris accumulatur meritis
quicquid boni agimus. Hoc dominus
discipulis suis commemoravit, ne cum
magna egissent etiam vsque ad corpo-
ris mortem pro Christo, de gestis suis
aliquem superbiæ flatum conciperent.
quo in altum elati, in ima deijcerentur.
Deiecit eos (inquit ps.) dum alleuaren-
tur. Formidanda nempe viris probis
nimium superbia est, quæ etiam è cœlo
angelos malos, & è paradiso terrestri pri-
mum deiecit hominem. Superbia pro-
fectò bonis operibus insidiatur: cætera
vitia ipsa mala tantum modò appetunt,
superbia verò malis suis non contenta
bonis insidiatur operib; quatenus om-
ne meritum bonorum operum amitta-
tur. Et dum homo benè viuit in maiori
constituitur periculo superbiens, quàm
si

Nobis ip-
sis consu-
limus Deo
inseruica-
tes.

Quomo-
do serui
inutiles
sumus ostē-
ditur.

Vitanda
superbia
summo-
pere vi-
ris probis.

Superbia
etiam bo-
nis operi-
bus in-
di-

Serui sibi
plusquã
Deo in-
seruietes.

Religio-
si paupe-
res.

Religio-
si paupe-
res.

Ingra-
tudo
lia super-
bia.

Humi-
litas
gratitudo
dinis.

si peccando se humiliasset, & poenitentiam humilem egisset. Quicumque ergo à Deo acceperit bene viuendi donū, semper hoc in mentē reuocet, & dicat, Seruus inutilis sui, quod debui facere, feci, gratia dñi nostri Iesu Christi, cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per oia secula seculorū. amē.

*Tractatus. 192. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo septimo.*

Et factum est dum iret in Ierusalem, transibat per mediam Samariā & Galilaeam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei decē viri leprosi, qui steterunt a longē & leuauerunt vocem suam dicētes, Iesu praeceptor miserere nostri. Quos ut vidit dixit, Ite, ostendite vos sacerdotibus, & factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens. Hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit: Nonne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret & daret gloriam Deo nisi hic alienigena. Et ait illi, Surge vade, quia fides tua te saluum fecit. Fides superbia ingratitude est, & gratum esse ab humilitate procedit: parit ingratitude in superbia, parit gratum esse humilitas. Ideo postquam dominus de humilitate exemplum arantis serui proposuit, continuo adiecit miraculum leproforum decem, quos curans, unum tantum gratum reperit. Notum est Samaritanos idolis seruire, recipere tamen

quinq; libros Moyse, expectareq; Messiam. Quarto Reg. 17. dicitur, Fuerunt igitur gentes ista timentes quidem dominum, sed nihilominus & idolis suis seruientes: nam filij eorum & nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt vsq; in praesentem diem. Et Ioā. 4. mulier Samaritana dixit domino, Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus, cum ergo venerit ille annūtiabit nobis omnia. Cui se dominus dignatus est manifestare dicens, Ego sum qui loquor tecum. Transiens ergo dominus per peccatorum terram ingressus quoddam castellum, cuius nomen reticetur, occurrerunt ei decem viri leprosi, quorum habitatio extra oppida & ciuitates secundum legem tunc erat: & nunc in repub. Christiana etiam obseruatur, ne contagione sua alios plurimos perdant. Sic profecto corruptissimi viri & mulieres deberent extra ciuium consortium habitare, ne suo malo exemplo iuuenes corrumperent, quod quidē quotidie videmus contingere. Sed nos corporum contagium vitamus, animarū verò perditionem negligimus. Dum iret dominus in Ierusalem, vbi perficienda erat eius morte salus nostra & vita, foetidi occurrunt leprosi, & numero decem, quo numero decies multiplicato, efficitur centenarius numerus, & excenties decem efficiuntur mille, & in maioribus numeris eodem modo. Hi a longē steterunt, longe enim est à peccatoribus salus. Neque enim uero publicanus ille qui descendit iustificatus, ausus est altari

Samaritani idolatrarē.

Ingratitudo fit superbia.

Humilitas mater gratitudinis.

Longe a peccatoribus salus.

non appropinquat

appropinquare, sed stans à longè oculis in terram demissis percutiebat pectus suum dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. Etiam in cælo tremunt potestates, quanto magis debent iusti tremere in terra, multoq; magis peccatores. Cumq; initium omnis peccati sit superbia, æqual lance qui à peccatis conuertitur, humilitatem debet in suæ conuersionis initio præferre. *A longè steterunt, & eleuauerunt vocem suam,* non enim in angulo & silentio debemus, dum conuertimur, tantummodò ad Deum clamare, sed etiam pœnitentiam, nouamque vitam agere videntibus ijs, quos nostris criminibus scandalizauimus. Verum dæmon verecundiam, qua debere mas suffundi in peccatis, trãstulit ad pœnitentiam & confessionem: & perspicuam, quã deberemus in agenda pœnitentia omnibus sodalibus ostendere opera, trãstulit ad peccata. Itaq; ad peccatum liberi, & licetiosi inuenimur, ad pœnitentiam vero agenda verecundi. Hi leprosi voce non sub missam emiserunt, sed stantes à longè clamauerunt dicentes, Iesu præceptor miserere nostri. Saluator refectur & præceptor. Sunt qui dnm & si saluatorem recipiunt, præceptor non agnoscunt, quonia eius præcepta non seruat: illi vero se profitentur eius præcepta seruare, quem præceptor voce magna cõfitentur. Quilibet ijs Christianus saluatori considerat, dnm non tantum saluatorem debet agnoscere, sed eius etiam præcepta seruare nam vnũ sine altero non sufficit ad vitam æternam obtinenda: quia qui saluatorem

solum credit, & eius præcepta nõ seruat, verbis fatetur se nosse Deum, factis autem negat. *Miserere nostri.* Non suã proponit iustitiã & merita, sed solam miseriam. Vtile hoc est exemplũ veniã postulantibus, non enim decet pœniteres de suis cõfidere meritis, sed suã magnã miseriam Deo ostendere, misericordiamq; postulare. Sic Dauid ps. 50. *Miserere mei Deus secundum magnã misericordiã tuã.* Et secundum multitudinẽ miserationũ tuarũ dele iniquitatem meã. Multa proculdubio bona opera fecerat Dauid, quæ Deus dixit virum secundum cor suũ esse, verum tamen nullum opus bonũ cõmemorat, sed tantum misericordiã postulat, tanquã sit ipse miser. Sic Daniel cũ oratione funderet pro populo, inter cætera verba, quibus miseriam suã Deo cõmemorat, *Peccauimus* (inquit) *iniquitatem fecimus, impiè egimus, recessimus & declinauimus à mandatis tuis ac iudicijs, non obediuimus seruis tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, & omni populo terræ. Addit, Propter te metipsũ inclina Deus meã aurẽ tuã & audi, aperi oculos tuos & vide de solationem nostrã, & ciuitatem, super quam inuocatum est nomen tuum.* Neque enim iniustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuã, sed in miserationibus tuis multis. Qui magnã patitur miseriam, magnam inuocare æquũ est misericordiam: idè leprosi vocem eleuantes suã manifestantes miseriam, redemptoris misericordiam inuocant dicentes,

Pœnitẽs de suis meritis nihil cõfidat, sed de sola Dei misericordia.

Superbia õnis peccati initium.

Ad peccatum dum auidaces sumus, ad pœnitentiam vero agenda verecundi.

Non satis est saluatorem, sed & præceptorem Christi agnosce.

Iesu

Iesu praeceptor miserere nostri. Misericordia miseris opus est, nisi enim tu saluator & praeceptor bone miserearis nostri, quam actionem ante diuinum conspectum tuum nos miseri poterimus exhibere? Qui aurum habet in thesauro, illud praesentare potest, qui gemmas, & margaritas, eadem: qui autem in thesauro nihil apud se reperit, nisi peccata, hec tibi o redemptor pandit, dicens: Praeceptor miserere nostri gratia tua, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Tractatus. 193. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo septimo.

Quos ut vidit dixit, *Ite ostendite vos sacerdotibus.* Non dicit, quos ut audiuit clamantes, sed quos ut vidit sic miseros, foedos, abominabiles, a conspectu hominum repulso, forte inspiciens corda eorum qui ingrati futuri erant, non ad clamorem, non ad orationem eorum, sed misericors dominus ad miseriam eorum aspexisse dicitur, & praecipisse ut se sacerdotibus ostenderent. Mystica sacrae confessionis significatio est cum illos ad sacerdotes mittit, ut lepra sanitatem conspiciant, & loca tangant & speculentur. Huius morbi genus ad sacerdotem mittitur. Leuit. 13. & 14. Super quoque c. 5. & Matt. 8. cum dominus leprosum sanaret, ad sacerdotem mittit, ut iudicet verum mundatum hominem. Quamuis enim peccatum sit a Deo remissum, necesse tamen est ut peccator pan-

dat sacerdoti locum leprae: ac licet verum fuerit contritus priusquam ad eum accederet, nihilominus tamen expectatur sacerdotis iudicium, qui iudicet peccatorem absolutum. Mirum sacrae confessionis processum. *Factum est dum irens mundatis sunt.* Ecce dum domini iussu parent in via mundantur, sicut scriptum est ps. 31. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Si quidem cum quis verum contritus ad sacerdotis pedes accedit peccata sua accusaturus, & iniungendam poenitentiam completurus, peccatum quidem iam remissum est quo ad culpam, verum quia de sua mundatione per contritionem nemo potest esse securus, cum nesciat verum sufficiens sit, an insufficientis, merito dominus & illum quem supra c. 5. Lucas retulit, & Matt. c. 8. & hos decem ad sacerdotem mittit iudicandos. Ecce quanta cum fecunditate dominus voluit sacramentum poenitentiae explanare, eiusque vires ostendere. Vocem leuauerunt illi: voce explanet peccator male gesta & rescisa praecipia. Mittuntur ad sacerdotem, atque in via mundantur: ut notum sit omnibus hominibus quantumcunque sit quis contritus, si copia sit confessarii, teneri se pedibus sacerdotis praesentare, & peccata sua amaro animo confiteri. Iam ingrati peccatores Deo qui eorum suo sanguine curauit salutem, significantur, cum vnus alienigena solus Deo gratias reddit, nouem vero non sunt reuersi ad gratias referendas redemptori. Oportuit nempe de habita in via salute

Confessionis processus.

Poenitentiae vires

Confessio necessaria.

gratias salutis auctori referre, deinde adire sacerdotem, vt lepræ mundationem agnosceret, & offerrent quæ Leuit. 14. præcepta sunt. Cæterum nouè ingrati, quos constat ex litera fuisse Iudæos, figuram gerentes Iudæorum & ingratorum omnium non sunt ad dominum reuersi gratias acturi. *Vnus autè ex eis, qui erat Samaritanus, gentilitatis typum gerens: regressus est cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens.* Vt nobis autem innotesceret quantum domino ingratitude displiceat respondit dominus, dicens, *Nonne decem mūdatis sunt, & nouem vbi sunt? Non est in ventus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi, Surge & vale, quia fides tua te saluum fecit.* Non dixit sanum, sed saluum, notum faciens verè penitentes & confessis animæ veram salutem per bonam confessionem suscipere. Duo debet peccator, cui remittuntur peccata facere, gratias agere Deo, & cauere ne remissioni ingratus, iterum remissa committat. Quod si fecerit, iam suam reciduationem plangere, & confiteri se ingratum, & illa quæ nunc confitetur, alias iam confessum fuisse confessario indicare iustum est. Non enim caret graui circūstantia assuetū quemque esse alicui peccato, & singulis annis eandem reperere culpam, & toties confiteri, totiesque eadem peccata repetere. Quod si confessarius sufficientem habet scientiam, talibus retinere absolutionem aliquot diebus iustissimum est,

præsertim si peccati occasio in eodem manet itatu, vel comitatu. Quod si de restitutione agitur, primò (si possibile est) restituat, qui sæpè dixit se facturum, & toties mentitus est. Nempe qui dixit, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: ipse adiecit, Et quorum retinueritis, retenta sunt. Ex quibus etiam verbis Ioan. 20. manifestè apparet peculiarem peccatorum confessionem à domino fuisse institutā. Quo pacto enim scire poterit sacerdos confessarius vtrū retinendum, an absoluendum sit aliquod peccatum, nisi penitens perspicuè, & distinctè peccata cum suis circūstantijs apertè confiteatur? Taceant igitur impij Lutherani, & quicumque alij hæretici, qui sacramentum penitentiae negant, & confessionem spernunt, sine qua non potest homo remissionem peccatorum percipere, si ad sit copia confessarij. Hoc sacramentum magnā tribuit penitentibus remissionis peccatorum confidentiam, si fideliter obseruetur, & cum contritione agatur, & simpliciter omnia peccata confiteantur cū debitis & necessarijs circūstantijs: quoniam sacerdos remittit peccata Dei vicem gerens, & dicens. Ego te absoluo à peccatis tuis in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Amen. Et qui verè confitentur, testes sunt interioris consolationis, & animæ quietis dum hæc per sacerdotē per aguntur. Firmiter igitur tenendū est vnum, à dño nostro Iesu Christo esse hoc sacramētū institutum inter cætera sacramenta: quod per legem Moysi

Confessio
priuata
sive auri
cularis a
Christo
instituta:
cōtra hæ
reticos.

Confessio
nis sacra
mentum
& neces
sariū &
consola
toriū est.

Cur
quæ
nes re
hend
tur.

Iudæi in
gratu.

Ingrati
tuda ma
xi nē deo
displicet

Assueta
peccata
grauiora
sunt.

Moysi

Moyſi ſatis figuratū fuit in mūdatione leproſorum per ſacerdotem fienda, & per multas pro ignorantia alijsq; peccatis oblationes, quæ nunc in hoc ſacramento complentur gratia domini noſtri Jeſu Chriſti, cui cum patre, & ſpiritu ſancto eſt honor, gloria, & imperium per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Tractatus. 194. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo ſeptimo.

Interrogatus autem à phariſæis quando uenit regnum Dei, reſpondens eis dixit, Non ueniet regnum Dei cum obſervatione, neque dicent, Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra uos eſt. Et ait ad diſcipulos ſuos, Uenient dies, quando deſideretis uidere unum diem filij hominis, & non uidebitis. Et dicent uobis, Ecce hic, & ecce illic: nolite ire, nec ſectemini. Nam ſicut fulgur coruſcans de ſub cælo in ea qua ſub cælo ſunt fulget, ita erit filius hominis in die ſua. Primum autem oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac. Curioſa phariſæorum interrogatio, vltimum diem quærent, ſignumque eius poſtulant, præſens uero tempus non confiderant, neque ſcrutantur, ſcripturas negligunt, tanquam nunquam morituri nequiſſimè uiuunt, & aduentum regni Dei ſcire cupiunt. Sic & nos multa quærimus inutilia, ſcire curioſa deſideramus, & ſaluti noſtræ utilia negligimus. Dominus uero qui in omnibus animarum ſaluti conſulebat, uoluit immeritis phariſæis exponere quod profuturum

erat omnibus in ſe credentibus. Ait ergo, Non ueniet regnum Dei cum obſervatione, uidelicet temporis, & aliquibus cæremonijs, ex quibus poſſint homines dicere, *Ecce illic eſt, aut ecce hic.* Hoc loco intellige ſigna aduentus eius ſecundi: uel nunc in præſenti primo aduentu completa. *Ecce enim regnum Dei intra uos eſt.* ſcilicet, Si uolueritis credere, ſalaueritis, & poſſidebitis regnum Dei cum animæ ueſtræ egreſſæ fuerint de ergaſtulo corporis: etiam per gratiam poſſidebitis intra uos regnum Dei, hoc eſt aram & pignus eius. Gratia enim domini pignus eſt uitæ æternæ: & qui gratia habet, ſi illam non amittit, iam incipit hic poſſidere per gratiam, quod in futuro eſt poſſeſſurus per gloriam. Intra nos ergo habemus regni Dei inchoationem ſi iuſtè & piè uiuentes gratiam domini poſſidemus. Ideo nempe Matt. 5. dominus beatos dicit uiuentes, qui adhuc non erant ciues beatitudinis perpetuæ, dicēs, Beati pauperes ſpiritu, beati mites, beati mundo corde, & reliquas beatitudines, quæ illic enumerantur. Ibi obſeruatione pro aliquibus ſignis obſeruariſ accipienda eſt, uidelicet aliquibus portētis, ut ſunt cæli ignes, tonitrua, fulgura, pluuiæ, inundationes, ita ut poſſint dicere aliqui, *Ecce hic cecidit ignis de cælo, hic eſt apud nos aduentus regni Dei: Illic, dicent alij, deſcenderunt coruſcationes, apud nos eſt regnum Dei.* Ibi per tot meſes ſterit in aère homo igneus, apud nos eſt. uel, *Oſtium in cælo apertum apparuit, apud nos eſt.*

Regnum Dei intra nos etiā nunc.

Non veniet regnum Dei. hoc est Messias gratiam daturus cum istis obseruationibus, sed cum adimplerione legis & prophetarum. Postquam autem semel veniat, ad nullam obseruationem attendatis, quia non veniet cum obseruatione. Cum verò secundo fulserit, non cum obseruatione, sed cum terrore maximo apparebit. Erunt tunc signa in sole & luna & stellis, & in terra pressura gentium, & cætera quæ inferius ponuntur c. 21. Nec dicent, *Ecce hic, aut ecce illic*, hoc est in veritate: nam non defuerunt post domini ascensionem qui hoc dicerent, nec adhuc defunt hæretici qui Christum apud se mentiantur præsentem. *Ecc regnum Dei intra vos est*, si illud habueritis per fidem & charitatem. Intra se etiam habebant Dei regnum cum haberent incarnatum Dei verbum, ad quod nolentes attendere quærebant, Quando veniet regnum Dei. Sollicitè hic nos hæc pharisæorum interrogatio monet eorum considerare malitiam: non enim ignorabāt aliquando venturum regnum Dei, nec quidem terrenum, sed regnum spirituale, regnum salutis animarum, regnum perennis beatitudinis, aliàs non interrogarēt dñm de huiusmodi regni aduentu. Quibus ut satisfecit dñs, verba ad discipulos suos conuertit dicens, *Venient dies, quando desideretis videre unum diem filij hominis, & non videbitis*. Sanè post ascensionem domini vsque in hodiernum diem omnis quis dñm ex toto corde diligit, eius faciè videre desiderat, dicente ps. 104. *Quærite dñm & confirmamini, quærite faciè eius*

semper. *Et dicent vobis, Ecce hic, & ecce illic*. Hoc dixerunt sæpe hæretici, Apud nos est Christus dixit Arrius: Apud nos est Christus dixit Macedonius: Apud nos est Christus dicunt hodie Lutherani: nulli tamen illorum hæreticorum qui fuerunt, & qui nunc sunt, habent Christum verum, sed fictum: ad suas voluptates & insipientiæ euangelia retexentes. Propterea dñs admonet omnes in discipulis dicens, *Et dicent vobis, Ecce hic, & ecce illic: nolite ire, neque sectemini: nam sicut fulgur coruscans de sub caelo, in ea qua sub caelo sunt fulget, ita erit filius hominis in die sua*. Hoc est, patentissimè adueniet & claris tanquam fulgur coruscans, iuxta illud ps. 49. *Deus manifestè veniet, Deus ioster, & non silebit*. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tepestas valida. Aduocauit caelum desursum, & terram discernere populum suum. *Primum autem*, priusquam secundus eius hic aduetus adueniat, oportet eum nunc, in primo videlicet aduentu multa pati, & reprobari à generatione hac. Generatio utique praua & exasperans, & infideles filij. Deum qui te genuit, dereliquisti: & oblitus es domini creatoris tui. Tanta illorum iudiciorum fuit malitia, tamque obstinata cecitas, ut illuminante sole vniuersum orbem signis & doctrina, oculos clauserint & declinauerint in terram, neque legunt & prophetas attendentes, nec doctrinam & vitam dñi circumspectantes, nec miracula obseruantes. Cumque sæpe mirarentur & obstupescerent videntes signa quæ faciebat, quæ soli Deo possibilia

Hæretici
Christum
apud se
esse dicunt

Malitia
pharisæo-
rum nota-
tatur.

Obstina-
ta iudeo-
rum ma-
litia.

erat,

Nec
ph
cred
rur l

erat, vnus eorum primus pontifex Cai phas dixit, Quid facimus quia hic ho mo multa signa facit? Cuius in promp tu est confusio si illi obijciamus, Ergo si multa signa facit, scrutamini scripturas, quoniam illæ sunt quæ testimoniū per hibent de illo: scrutamini signa, & cum in illo legem & quæ prophetæ de Mes sia locuti sunt, impleta conspexeritis, cre dite tot tantisque signis, credite in nocē tissimæ vitæ, vt vitam habeatis in nomi ne eius, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per om nia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 195. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo septimo.*

Et sicut factum est in diebus Noe, ita erit in aduentu filij hominis. Edebant, & bibebant, vxores ducebant, & dabantur ad nuptias, vsque in diem, qua introiuit Noe in arcam, & venit diluuium, & perdidit om nes. Similiter sicut factum est in diebus Loth, edebant, & bibebant, & emebant, & vende bant, plantabant, & edificabant: qua die au tem exijt Loth à Sodomis pluit ignem & sulphur de caelo, & omnes perdidit. Secun dum hæc erit qua die filius hominis reuelabitur. Quod dominus superius dixit non ven turum regnum Dei cum obseruatione, duo bus prosequitur exēplis scripturæ dicēs, Sicut factum est in diebus Noë. Gen. 6. cœ pit Noë fabricare arcam prædicās vni uersæ carnis interitum per centum & vi ginti annorum curriculum, cui non credide runt, & sic omnes interierunt. Nihil enim prædicatio iusti Noë tunc mortalibus

curæ fuit, sed edebant, & bibebant, & vxores ducebant: & cum adhuc esca es set in ore ipsorum, ira Dei venit super eos, & perdidit omnes. De hac incredulitate mentionem fecit beatus apostolus Petrus. 1. epist. c. 3. dicens, In quo & ijs qui in carcere erant (huius videlicet mortalitatis, corpus enim uero animæ carcer est, secundum Aug.) spiritu ueniens (secundum diuinitatem) prædica uit, qui increduli fuerant aliquando, cum expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cum fabricaretur arca, in qua pau ci. i. octo animæ saluæ factæ sunt per ar cam. Ioannes Damascenus hæc uerba beati apostoli Petri refert ad descensum domini ad inferos, qui diuinitate ubi que præsens est, & cum descendit in lim bum patrum in anima diuinitati con iuncta, effectum est hoc secundum di uinitatem, uidelicet reprehensionem incredulitatis eorum qui diluuium perie runt operatus est. Quomodo cunque intelligatur beati Petri authoritas, suffi cit quod aduentus filij Dei ad iudicium erit sicut in diebus Noë: desides homi nes & torpentes, alios uero uitij & in credulitate oppressos, die qua non putat subito præoccupabit. Vnde beatus apo stolus Paulus. 1. Thessal. 5. ait, Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet, cum enim dixe rint, Pax & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient. Ad confirmationem prioris exempli do minus secundum addidit exemplū, de

Corpus animæ carcer.

Alia ex positio.

Iudicij dies inopiante obruet peccatores.

Nec propheticis crediderunt Iudei

nn iij perdi-

perditione igne & sulphure Sodomorum. Quorum enim peccata summè foetentia fuere, foetenti igne meritò concremantur. Fuerunt Sodomitæ etiam increduli ijs quæ dicebatur a iusto Loth. Quod beatus Petrus epistola. 2. c. 2. post diluuium adductum in exemplum subdit, Et ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens euerfione damnauit, exemplū eorum qui impiè acturi sunt ponens, & iustum Loth oppressum à nefandorum iniuria, ac luxuriosa conuersatione eripuit, aspectu enim & auditu iustus erat, habitas apud eos, qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabāt. Nouit Deus pios de tentatione eripere, iniquos vero in die iudicij reseruati cruciandos, magis autem eos qui post carnem in concupiscentia & immunditia ambulant, damnationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt in trodúcere, blasphemantes. Vltimo loco ponit beatus apostolus hæreticorum naturam, qui post carnem ambulantes dum libidini habenas laxant, sectas, vt nostro tempore faciūt Lutherani, introducunt perditionis. Duplici exemplo dominus periculum iudicij confirmauit diluuij, & perditionis ciuitatū quatuor Sodomæ, & Gomorræ, Adamæ, & Seboim. Sed cur dominus aduentum suū ad iudicium sic occultum esse voluit, cū restanti periculis sit toti humano generi? Profectò dicerem ideo, vt cautiore redderemur, & paratiores inueniremur. Quæ admodū enim hora mortis vniuf-

cuiusque nostrum incertissima est, & eò quòd incerta, vnumquemque paratio-rem reddit, quia nescimus qua hora dominus veniet, serò, an media nocte, vel manè, ideoque semper vigilare necesse est: sic proculdubio dies iudicij quòd secretior, eò formidolosior est. Itaque vt semper simus parati, semper vigilantes, dominus voluit hunc diem occultiore esse: ideoque parati semper esse debem⁹ cum ad mortis horam, tum ad vltimū subeundum iudicium. Sufficit tanto antè prædicatum, tantò antè clamatum, tantò antè prænuntiatū, tantò antè minatum, tantò antè in sacrosancto euangelio præscriptum. *Sic erit aduentus filij hominis.* Hoc dominus discipulis multò antè nuntiauit, hoc in euangelio suo sacroscriptum prænuntiatumq; esse voluit, vt semper nos dies illa paratos inueniret. Quo enim eius aduētus incertior est hora (quam tamen futuram certissimum est) eò vigilantiores nos reddit, ne nos imprudentes & incautos inueniat. Magna nempe Dei misericordia est nos reddere ad tam graue periculum cautiore: nemo enim est qui inimicos suos ab imminentibus periculis cautiore reddat, & illis paratas insidias aperiat. At dominus verè pius peccatoribus pericula pandit, & ne damna incurrant, reddit cautos. Consideret igitur vnusquisque nostrum & sui peculiaris iudicij certissimam horam, & incertissimum diem. Mori nempe necesse est. Statutum (ait apostolus) omnib⁹ hominibus est semel mori, & post hoc iudicium. Veruntamē hora

1710
1711
1712
1713

1714
1715

Pios eripit Deus de tentatione.

Hæreticorum natura qualis.

Extremi iudicij dies quare adeo occult⁹.

Deus qui valde misericors, nos cautos reddit.

Die
tron
dici
cies

Co
grab
vni

hora qua morituri sumus, & dies qua iudicabimur, incerta sunt, vt omnis nobis dies, omnis hora reddatur incerta, atq; ita parationes semper inueniri studeamus, vt possimus ante conspectum diuinæ maiestatis à peccatis liberi inueniri, & bonis operibus ornatì adesse ante tribunal æterni iudicis gratia eius, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 196. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo septimo.*

In illa hora qui fuerit in tecto, & vasa eius in domo, ne descendat tollere illa: & qui in agro, similiter non redeat retrò. Memores estote vxoris Loth. Quicumque quaesierit animam suam saluam facere, perdet illam, & quicumque perdidit illam, viuificabit eam. In illa horribili hora iam nihil restat agendum, nihil enim opus est facere quando nihil aliud restat impijs, nisi pœna damnationis æternæ, neque bonis, nisi præmium æternum: cessabunt cœlorum motus, igne terra exuretur, dicente Dauid ps. 96. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius: & beatus Apostolus Petrus. 2. epist. c. 3. ait, Cœli autem qui nunc sunt, & terra eodem verbo repositi sunt, igni reseruari in die iudicij perditionis impiorum hominum. Ad nihilum valêt tunc vasa & domus, igne enim & conflagratione consumentur omnia. Exemplum ponit dominus vxoris Loth, quæ Gen. 19. cõtra mandatum domini respiciens obiit,

& versa est in statuam salis, vt suo exemplo condimentum præberet vniuerso generi humano, ne quisquam audeat contra mandatum domini aliquid agere, sciens non euasurum impositam à domino pœnam, qui eius fuerit transgressus mandatum. Quod si adhuc ante mundi generalem conflagrationem, dum quatuor illæ incenderentur ciuitates, foemina quæ nimis curiosè voluit quæ agebantur speculari, mortua est: quanto magis qui tunc voluerit quando finis appropinquabit, aliquid è domo tollere, vel de agro in domum redire, peribit incendio? Quicumque quaesierit animam suam, hoc est vitam suam, saluam facere, perdet illam: & quicumque perdidit illam (hoc est vitam suam) propter Deum, viuificabit eam: quoniam in vitam æternam introibit, & pro temporali paucorum dierum vita consequetur æternam. Hoc iam additum est ne formidarent discipuli temporalem mortem, quam pro domino subituri erant, sed scirent se per huius oblationem vitam consecuturos æternam. Optima commutatio temporalem & plurimis ærumnis plenam, cum æterna illa, omnibus bonis & foelicitate ineffabili commutare. Dominus vtique cum sit rex regum & dominus dominantium, & nullius egeat, suis magna pollicetur, & prestat. Non enim nos attrahit pomis, quemadmodum nos aduocamus infantes, neque rebus caducis: sed quoties nos vocat, in perpetuum duraturam vitam & foelicitatem pollicetur. Et quis tam habes, qui
à tam

Diei extremi iudicij facies.

Conflagrabit vniuersa

Magna Deus & perpetua promittit & prestat.

à tam fidelilargitore præstitam proprii
verbi cautionē libētissimè non accipiat,
& in hoc seculo paucos dies duraturam
temporalem delectationem cum æter-
na felicitate non cōmutet? Certè ne-
mo sanæ mentis est qui hoc non deside-
ret, omnis enim ueto homo appetit esse
beatus. Cum autem volitio sit finis, ele-
ctio vero mediōrū, necesse est ad hanc
volitionem comparandam media elige-
re, sine quibus beatus esse nemo potest:
ea autem sunt obseruatio mandatorum
Dei, quemadmodum dominus dixit i-
terroganti, Quid faciendo vitam æter-
nam possidebo? Serua (inquit) manda-
ta. Possumus etiam ea quæ dicta sunt,
huic sententiæ accommodare hoc mo-
do. Quicumque vis saluari, si fueris in te-
cto virtutis, noli descendere in domum
ad aliquid inde tollendum, aliquam vi-
delicet superfluam curam de his cadu-
cis mundanis rebus habendam: sed esto
contentus præsentibus, & curam car-
nis ne feceris in desiderijs: nimis enim
uero affligit animam cura domus, car-
nis, filiorum, & familiæ, & cæterorum
huiusmodi. Quod si quis Dei gratia su-
pra tectum est, & de his non est sollicitus
ne descendat ad hanc anxietatē & cu-
ram suscipiendam. Quod beatus apo-
stolus Paulus. 1. Cor. 7. diuinitus sibi tra-
dita sapientia altissimè prosequitur di-
cens: Solutus es ab vxore, noli quærere
vxorem: si autem acceperis vxorem, nō
peccasti: & si nupserit virgo, non pecca-
uit, tribulationem tamen carnis habe-
bunt huiusmodi: ego autē vobis parco.

Hoc itaque dico fratres. Tempus breuē
est, reliquum est, vt qui habent vxores
tanquam non habentes sint, & qui flent
tanquā non flentes, & qui gaudent tan-
quam non gaudentes, & qui quærit tan-
quam non possidentes, & qui vtuntur
hoc mundo tanquam non vtantur. Ecce
quomodo qui sunt in tecto virtutis
non debent descendere ad aliquid è do-
mo tollendum, sed tanquam non gau-
dentes in lætis huius mundi sint, & qui
multa possident, tanquam non possi-
dentes, tanquam non flentes qui pauper-
tate & tribulatione premuntur, & qui
vtuntur hoc mundo nihil tollant de eo,
sed sint tanquam si illo non vtentur.
Hoc dixit apostolus propter eos, quibus
datum est mundo præesse, reges, prin-
cipes, iudices, & prælatos, vt nihil aliud
quærant quàm Deo in omnibus place-
re, & in tecto sint virtutis, nō descēde-
tes ad complacentiam horum tempo-
ralium. Etiam dominus ihs qui in agro
sunt extra has curas, ne reuertantur in
domum suadet, ne postquam segregati
sunt ab hominum consortio, reuertentes
in conuersationem domus & ciuiū
coinquentur, sed potius soli Deo vo-
lentes placere illi contemplatione con-
iungantur. Agrienim solitudo apta est
ad orationem. Vt meditaretur Isaac le-
gimus egressum in agrum Gen. 24. &
dominum pernoctasse in oratione in de-
serto. Quod & nos faciamus, & à mun-
do mente (si corpore non possumus) se-
gregemur gratia domini nostri Iesu
Christi, cui cum patre, & spiritu sancto
est

Alia ex
positio.

Cura ter-
renarum
valde in-
pedi-
t salutē æter-
nam.

Esse in
tecto.

Mundi
guberna-
tores ad-
uertant.

In agro
ess.

est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus 97. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo septimo.

Dico vobis in illa nocte erunt duo in lecto, & vnus assumetur, & alter relinquetur. Duo erunt in mola, & vnus assumetur, & alter relinquetur. Duo in agro, vnus assumetur, & alter relinquetur. Incomprehensibilia sunt iudicia tua domine: quis enim sapiens, & intelliget iudicia tua domine? Ecce in nocte illa electo vno, ex mola, & agro vnus assumitur, & alter relinquitur, vnus approbatur, & alter reprobatur, vnus saluatur, alter condemnatur. Aliqui suspicati sunt ex eo quod dominus dicit, in nocte illa, futurum finale iudicium, siue initiū conflagrationis nocte. Addunt quod Matt. 25. dominus dixit in similitudine illa decem virginum, Media nocte clamor factus est, Ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Nos autē illud tenemus quod Matt. 24. dominus dixit, De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli caelorum, nisi solus pater. Quod idem refert beatus Marcus c. 13. Cum autē hora illius diei sit ignota, non possumus nocte incipiendum iudicium definire: nox verū tamen nominatur, quoniam tenebrosa dies illa quaecumque hora sit, & nimis caliginosa omnibus videntibus videbitur, & sol obsecurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ non fulgebunt, sicut scriptum est Matt. 24. Sol obsecurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de caelo. Et Isaias c. 13. de illa die

ait. Obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendet in lumine suo. Et Sophonias c. 1. Iuxta est dies domini magnus, iuxta est, & velox nimis. Vox diei domini amara, tribulabitur ibi fortis, dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiae, dies calamitatis & miseriae, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulae & turbinis, dies tubae & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelso, & tribulabo homines, & ambulabunt vt cæci, quia domino peccauerunt, & effunderetur sanguis eorum sicut fumus, & corpora eorum sicut stercora, sed & argentum eorum & aurum eorum non poterunt liberare eos in die iræ domini, in igne zeli eius deuorabitur omnis terra, qui consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terrā. Et beatus Ioannes in Apoc. c. 6. de eadē die ait, Et sol factus est niger tanquam faccus Cilicinus, & luna tota facta est sicut sanguis, & stellæ de caelo ceciderunt super terram, sicut ficus emittit grossos suos cum à vento magno mouetur. Ioel etiam c. 2. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus & horribilis: hoc est antequam appareat, dominus ad iudicandum. Igitur cum sol obtenebrandus sit & luna & stellæ, proculdubio nox dicitur dies illa: nec ex hoc potest inferri incipiendum nocte, quinimo, sicut prædictum est, de die illo & hora nemo scit. Quod autem adiecit dominus de duobus vnū eligi, videlicet *duo in lecto, duo in mola, duo in agro*, nemo suspicetur ex hoc

Formidanda extrema iudicii Diei species.

Extremū iudicium ante nocte diei est futurum.

Formidanda extrema iudicii Diei species.

hoc velle inferre æqualem esse numerū saluāndorum & damnāndorum; quoniam hoc ipse scit. Nōuit dominus qui sunt eius. Sed hoc posuit propter hominum officia diuersa: nempe qui in lecto hi sunt quiescentes, qui dormiunt in lectis eburneis, & sericis, & in mollib⁹ stratis accubant. Hoc magnatibus & diuitibus seculi huius competit: ceterum ex ijs aliqui assumuntur, non enim reges & principes terræ qui in talibus quiescūt & temporalibus abundant, si benè omnibus vtuntur, dānantur. Multos enim nouimus benè viuentes ex eis, tum ex sacris literis, vt Abraham, Isaac, & Iacob, Dauid, Ezechiam, Iosiam, & alios multos qui diuites fuerunt, & benè omnibus diuitijs vsi sunt, ita vt à Deo testimonium acciperent virtutis: tum etiam in nostris annalibus multi leguntur Reges diuites, & quorum memoria viuit, aliqui eorum quorum non nulli sancti à summo pontifice approbati, & in catalogum sanctorum redacti. De aliquorum salute piè opinamur ex ante actis bonis operibus & Deo seruata fide. Per foeminas in mola ancillarum officium gerentes nobis ex seruis plurimos esse saluādos domini sententia ostendit. Hos sepe beatus apostolus Paulus monet vt seruiant dominis non ad oculum, sed verè. Vnde ad Ephes. 6. ait, Serui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes, sed vt serui domini facientes voluntatem Dei ex animo, cū

Deliciae
tiores de
signatur
& diuites

Multos
diuites
saluari.

Seruos
plurimos
saluādos.

bona voluntate seruientes sicut domino & non hominibus, scientes quòd vnusquisque quòd euāque fecerit bonū, hoc recipiet à domino, siue seruus, siue liber. Et ad Coloss. 3. Serui obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes dominū: quòd euāque facitis, ex animo operamini sicut domino, & non hominibus, scientes quòd à domino accipietis retributionem hæreditatis. Et beatus Petrus epist. 1. c. 2. Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam discoloris. Tertium genus hominum significat agricolas, & omnes mechanicos, & victum labore querentes, & quoscunque pauperes, qui si benè vixerint, & domini præcepta custodierint, sciant se etiam ad vitam assumendos eternam: quòd nisi fecerint potens seru⁹, agricola, mechanicus, & pauper, proculdubio relinquentur, hoc est, in damnationem perpetuam ibunt. Illud dicitur relinqui quòd à nobis projicitur, & illud assumi quòd apud nos recondim⁹, quòdque custodimus. Electos igitur suos ex omni statu assumendos testatur dominus gratia sua, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū, per oīa secula seculorū. Amen.

¶ *Tractatus. 198. in euāgelium beati Lucae ex cap. decimo septimo.*

Respondentes dicunt illi, Ubi domine? Qui dixit illis, Ubiunque fuerit corpus illuc congregabuntur & aquila. Audientes

Fidelitas
& obedi-
entia ser-
uis præ-
cipitur.

Agricolæ
& mecha-
nici.

Dāna-
rum i-
parab-
exitu

entes discipuli vnum assumendum, & alterum relinquendum, quærunt vbi, id est, in quo loco hic relinquendus, ille verò quo assumendus sit. Non enim intellexerant damnatorum relictionem, & electorum assumptionem: ideo benè quærunt, *Vbi domine?* Lætum verbum, assumetur: triste nimis præ omnibus tristitijs, relinquetur, cui nihil succedit præter damnationem perpetuam, & desperationem posse vnquam saluari. O irreparabile verbum, ô inæstimabile damnatum. Bonum erat Iudæ (inquit dominus) si natus non fuisset homo ille. Ita possumus omnibus dånatis dicere, Bonum erat eis si nati nõ fuissent. Nec ideo existimandum est perfectius non esse, quàm esse: non enim dixit dominus de Iuda, Bonum erat illi non esse, hoc est non esse creatum, esse namque bonum aliquid est, sed bonum erat si natus non fuisset, hoc est non in lucem ederetur à matre, sed aboriretur, vel in vtero foetus iam animatus è vita decederet. Sic dixit Iob, Fuissèm quasi non essem de vtero translatus ad tumulum. Bonum erat dånatis si non essent in lucem editi, sed de vtero translati ad tumulum, socij essent puerorum qui non fuere regenerati in lege naturæ commendatione parentũ, vel in circuncisione ab Abraham: & deinceps in lege gratiæ eorum qui non fuerunt regenerati sacro baptisate. Proculdubio hæc melior illis fors fuisset, quàm diuina carentes visione in assiduo voto peccandi obstinatos permanere, remorsuque yrentis cõscientiæ & verine

torrodente cruciari, & igne semper cõburi, milleq; alijs affligi tormentis. Hęc est desperata omni salute vita, optimè nota pœna perpetuo duratura, quam, si vellent Dei gratia cooperante (quæ non deficit in necessarijs) possent euadere. Hęc est vna ex maximis damnatorum pœnis nosse potuisse se tantæ euidere pœnas, & illa quietissima frui foelicitate beatorum, si quories Deus ad ianuam cordis ipsorum stetit pulsans, vel lent aperire, & cordis frangere duritiã, affectumque peccandi remouere: quæ omnia tanquam vmbra, & tanquam auis citò volans, & quasi navis secundo vento velis datis, & tanquam sagitta à benè curuato arcu emissa transierunt. *Vbi domine?* O discipuli sancti vbi quæritis? Qui relictifuerint, pœnas dabunt in inferno perpetuas: qui autem assumetur, in foelicitatem assumentur æternã, vbi perpetua salus, perpetua lætitia, gaudium sempiternum, societas angelorũ, comitatus sanctorum, clara visio super benedictissimæ trinitatis. *Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquila.* Notum est aquilas congregari quocumque senserint mortuum cadauer: ideo hunc locum interpretantur doctores quòd cum Christo coniungendi sint, adducentes illud beati apostoli Pauli ad Thessal. 1. c. 4. Simul rapiemur cum illis obuiam Christo in aëra, & sic semper cum domino erimus. Cæterum cū dominus corpori aggregandos electos dicat, rectius dicendum putamus si societati sanctorũ aggregentur: Christus enim

Potuisse & nõ opere perfectissime ad salutem, maxima erit pœna dånatis.

Beatitudinis status.

Dånatorum irreparabile exitium.

col
cha

enim

Ecclesia
corpus
Cariti.

enim dominus non est corpus ecclesie, sed caput, ecclesia verò est corpus eius. Quod beatus apostolus sæpe repetit. Eph. c. 1. Et ipsum (inquit) dedit caput super omnem ecclesiam, quæ est corpus ipsi. Et c. 4. In charitate crescamus in illo, qui est caput Christus. Et c. 5. Christus caput est ecclesie, ipse saluator corporis eius. Et ad Colof. c. 1. Et ipse est caput corporis ecclesie, qui est principium, primo genitus ex mortuis, vt sit ipse in omnibus primatum tenens. Ibidem de se ait apostolus: Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. Adhuc patiebatur beatus apostolus multa pro ecclesia, vt proficerent electi exemplo & verbo ipsius. Cum igitur constet corpus Christi ecclesiam dici, ibi congregabuntur qui assumuntur, vbi congregata est ecclesia, quæ nunc temporis orthodoxorum est viuentium, fidemque profitentium secundum sacrosanctam Romanam ecclesiam, quæ caput est omnium ecclesiarum. In futuro est ecclesia triumphans in cælo in congregatione sanctorum, ibi est verè corpus Christi, & ipse dominus caput est omnium sanctorum & electorum. Itaque sanctis & electis Dei, qui ab initio mundi fuerunt, qui in supremis cælorum sedibus felices degunt, aggregabuntur qui in die iudicii fuerint iusti inuenti. Præparemus nos igitur antequam veniat repente siue vniuscuiusque peccata iudicium, siue vniuersale, sicut scriptum est Apoc. 19. gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei, qui uenerunt

Christus
caput ec-
clesie.

Ecclesia
triūphas.

nuptie agni, & vxorei preparauit se. Præparant se vtique electi sicut dixit dominus: Ideò & vos estote parati, quia quahora non putatis filius hominis ueniet. Vnusquisque se præparare debet ad benè moriendum: & cum omnes optent benè mori, pauci benè viuunt. Enim uerò qui vult benè mori, debet benè viuere. Non enim (inquit beatus August.) potest malè mori, qui benè uiuit. Et ipse met alibi ait, Vbi te inuenerit tuus vltimus dies, ibi te inueniet mundi nouissimus dies. Reuera qui benè uiuit, & benè moritur, saluatur: in felicitate ergo eterna inueniet illum mundi nouissimus iudicii dies, gratia dñi nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 199. in euangelium beati*

Luca ex cap. decimo octauo.

Dicebat autem & parabolam ad illos, Quoniam oportet semper orare, & non deficere, dicens: Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deum non timebat, & hominem non reuerbatur. Vidua autem quædam erat in ciuitate illa, & ueniebat ad eum dicens, Vindicame de aduersario meo. Et nolebat per multum tempus: post hæc autem dixit intra se: Et si Deum non timeo, nec hominem reueror, tamen quia molestus est mihi hæc uidua, vindicabo illam, ne in nouissimo ueniens singulariter me. Vt autem (prout superiori tractatu dictum est) assumamur cum iustis cum id nostris tantum modo uiribus perfici non possit, nisi adsit gratia Dei, adie-

Bene ui-
uat neces-
se est, qui
bene mo-
ri cupit,

Is
ora
sæpe
nea

Or
cõti
iup

Indo
nõ pr
ciendi
iudicã

Veret
dos
oportet
iudicã

adie-

adicit dominus sententiã hanc dicens, *Quoniam oportet semper orare, & non deficere.* Ille verè semper orat, qui semper benè operatur: hoc autem Dei gratia, si volumus, facere possumus, & sic semper orabimus, dicente beato apostolo Paulo. 1. Cor. 10. Siue ergo manducatis, siue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Quòd autè oratio continuata impetret, inducit dominus parabolam iniqui iudicis. Si enim ille iniquus iudex toties interpellatus, fecit quod iustum erat, quanto magis iustissimus & æquissimus, & essentialiter bonus Deus exaudiet clamantes ad se quotidie, & salutem perpetuam à se postulantes? Est ergo hæc parabola. *Iudex quidam erat in quadam ciuitate.* Non laudandam cenfeo ciuitatem, quæ iniquum sibi præfecerat iudicem: quibus enim cõpetit vel incumbit iudices constituere, tenentur doctos & probos viros eligere peccant potè grauissimè si scienter iniquos præficiunt ad iudicandum. Ille patiam iniquus erat, quoniam secretò Deum non timebat, & publicè homines non reuerbatur, hoc est, non erat illi cura de malo suo nomine, quod in ministris iustitiæ summi in malum est. Cum enim verecundia terga vertunt non est quicquam adeo iniustum, quod non faciant. Ecce quanta iniquitas erat in iudice hoc, cui administrandæ iustitiæ nulla cura erat, sed sine timore iudicabat, nec verecundabatur publicè hæc committere. Tenebatur superiores principes omninò tales ab officio remouere, & publicè pu-

nire, vt illis in poenam, ceteris sit vindicta in timore. Contigit vt paupercula vidua ab inimico vexata adiret iudicem, & iustitiam sibi fieri postularet, sed nihil minus iudici iniquo curæ erat, nolbat enim per multum tempus. Caueat iudices ne differant iustitiæ executionem, tenentur enim lites & causas quantum fieri potest citius finire & terminare. Alioquin si id fraude faciunt, ad restitutionem expensarum partilæx tenentur. Si negligenter, peccant secundum causæ & temporis dilationem, & ex dilatione illatum damnum. *Post hæc autem, videlicet nimiam dilationem, dixit intra se, non amore iustitiæ, neque timore Dei, neque ne à ciuibus iniustus haberetur, hæc enim iam post posuerat, sed ne mihi molestus sit, & ne veniens in nouissimo sugillet me, vindicabo illam.* Amore sui iustitiam ministravit, ne toties importuna vidua auribus molestiam inferret, & ne in fine ab ea sugillaretur. Qui amore sui benè operatur, iam incipit esse in via benè faciendi propter dominum Deum. Cum enim quisque propter propriam salutem, vel metum poenarum inferni à peccatis retrahitur, & bene viuendi incipit habere rationem, facile finem mutabit, vt id propter Deum faciat. Potest etiam homo aliquo modo cor inclinare propter retributionem, quam dominus benè operantibus in æterna felicitate largitur, iuxta illud David ps. 118. *Inclina cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem.* Hæc sugillatio, quam timebat in

iniqui iudices puniendi.

Is seper orat, qui seper bene agit.

Oratio cõtinua impetrat

Indocti nõ præficiendi ad iudicadũ

Verecundus esse oportet iudicem

Reuerbatur

Sugillatio

nouissi-

nouissimo iudex iniquus, vel molestia secundum aliquos doctores est quam vidua prosequatur, & quam iudex timebat vsque in finem vitæ iudicis, vel viduæ pro rogandam. Potest etiam dici ne accusaretur in fine de positionis ab officio apud regem, vel dominum, à quo iudex constitutus fuerat in illa ciuitate, Non enim iudices perpetuo ministrant, sed certo tempore, quo finito rationem reddunt officij sui, & liberum est unicuique de populo illos accusare, & querelæ suæ satisfactionem postulare. Qui se grauius deliquisse contra proximum noverit, antequam veniat tempus reddendi rationem apud Deum, offensionem & damnum resarcire curet, ne accusatores inueniat quos offendit. Deus enim iudex iustus, fortis, & patiens, quæ contra proximum facimus, ac si contra ipsum faceremus, punit, quia præcepta eius sunt de non inferendo nocumtento proximis. Neque legem protulit hanc homo, sed digito in tabulis lapideis scripsit ipse Deus. Legem igitur Dei violamus cum proximis nostris nocumtenti inferimus, ipse requirit de manu nostra proximorum sanguinè, iniuriam, possessiones, contumelias, & infamiam. Ipse de manu Cain sanguinem Abel requisit, ipse de manu Iezabel vineam Naboth ablatam poposcit, & vindicauit, ipse etiam bona proximis impensa sibi donata faceret dicens, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ipse vindicatore malorum proximis irrogatorum se constituit, dicens per beatum

apostolum Paulum ad Ro. 12. Mihi vindictam, & ego retribuam. Satis faciam igitur proximis illata damna, ne incidamus in vindictam diuinam gratia domini Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 200. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo octauo.

Ait autem dominus, Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantiu ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis. Dico autem vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis veniens putas inueniet fidem in terra? Si iudex iniquitatis interpellatus à vidua tandem exaudiuit eam, quid faciet summa bonitas ijs, qui semper ad se clamauerint, & ab oratione non defecerint? Quod autem ait, *Et patientiam habebit in illis,* accipiendum est eo quod multa serui Dei patientur à seculo nequam, malis & iniquis pleno hominibus, a carnis tentatione, & præcipue à diabolo ipsam carnem prauis cogitationibus excitante, & homines iniquos commouente aduersus seruos Dei. Non habebit igitur patientiam, hoc est non tolerabit Deus multo tempore patientias, & tam variastentationes seruos suos, qui vt liberetur à tormentis quotidie clamant, & orationes, precesque ad ipsum dominum Deum fundunt die ac nocte. Fidelis (ait apostolus) est Deus, qui non patietur vostetari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione

Peccata in proximo man, & que ac in se facta punit deo

Deo vindicta re iuggeda

Non patientur Deus seruos suos nisi in iuggeda

Omnipotens nostrum rationibus suis

ratione prouentū, vt possitis sustinere. Et ps 33. Multę tribulationes iustorū, & de omnibus ijs liberabit eos dñs: Custodit dominus oīa ossa eorum, vnū ex ijs non cōteretur. Nec nouit scriptura seruos Dei, nisi permixtos tribulationib⁹. Vnde beatus apostolus Petrus. 1. epist. c. 4. ait, Tempus est vt incipiat iudiciū à domo Dei. Si autem primum à nobis, quis finis eorum qui non credunt Dei euangelio? Et si iustus quidem vix saluabitur, impius, & peccator vbi parebunt? Itaq; & ij qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fidei creatori cōmendent animas suas in benefactis. Et epistola. 2. c. 2. ait, Nouit Deus pios detēratione eripere, iniquos verò in die iudicij reseruare cruciandos. Et D. Paulus. 2. Timoth. 3. Omnes enim qui piē viuere volunt in Christo Iesu, persecutionem patientur. Et Ecclesiastici. 2. dicitur, Fili accedens ad seruitutem Dei sta in iustitia, & timore, & prępara animam tuam ad tentationem. Certissimum est iniquos dæmones siue nos à pueritia virtuti deditos viderint, siue à vitijs perspexerint Dei gratia ad virtutem conuersos, commoturos esse aduersum nos carnem & mundum, & omni hora persecutiones interiores & exteriores esse excitaturos vsque in horam mortis nostrę. Quade causa beatus apostolus Paulus ad Eph. 6. ait, Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli: quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus princi-

pes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritua lia nequitie in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. His dictis beatus apostolus prosequitur armaturam Dei, qua se debet Christianus munire, & armatus incidere aduersus terribiles hos hostes dicens, State ergo succincti lumbos vestros in veritate. ecce castitatem: & induite lorica m iustitię: ecce indeclinabile in alterā partem ob amorē, vel odiū iudicium: & calciate pedes in pręparationē euangelij pacis: ecce omnis gressus rectus, omnis actus secundū euangelium operatus: in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere: ecce fidē operantē & reddentem hominē contra omnē tentationē armatū. Cum enim igneum iaculum carne, siue diuitijs, siue honoribus incensum à benè curuato arcu dæmonis iacitur, fides in se extinguit illud aliud libidinis, siue honoris, siue diuitiarum iaculum dicens: Fornicatores, & adulteros iudicabit Deus. Et iterum, Hoc scitote intelligentes quoniam omnis imundus, aut fornicator, aut auarus non habet hęreditatem in regno Christi & Dei. Et, galeam salutis assumite. Galea caput regit, caput nostrę salutis & principiū Christus est. Hunc semper oportet super caput tenere, vt nos protegat, & ab hoste maligno defēdat. In illo speram⁹, ideo ad Tess. c. 5. ait B. apostolus, Et galeā spei salutis-

Scriptura seruus Dei per tribulationes agitato verius agnoscit.

Omne tempus vite nostre rationibus subiectum.

Armatura aduersus hostes nostros.

Fides contra tentationes tatur.

Galea salutis christi.

Sermo
Dei est
gladii spi-
ritus.

Sacra scri-
ptura cō-
tra tenta-
tiones re-
medium

Oratio
contra tē-
tationes
maximē
iuvat.

Contra
hæreticos
oratio
etiā pro
alijs fac-
tam pro-
desse.

Et gladiū spiritus: quod est verbū Dei, dixit etiam ipse apostolus ad Hebr. 4. Viuus est enī sermo Dei, & efficax, & penetrabilior ōni gladio ancipiti, & per tingēs vsq; ad diuisionē animæ, ac spiri- tus, cōpagum quoq;, ac medullarū, & discretor cogitationū, & intētionū cor- dis. Nā qui ad sacram scripturā in tēta- tione recurrit, inde hauriet verbū quo cō- soletur, animetur, & fortior ad resiten- dū reddatur. Qui verò nō nouit scriptu- rā, illius peritos requirat: nam dñs dia- bolo tentāti ex scriptura respōdit. Prose- quitur beat⁹ apostolus ad Eph. postquā gladiū spiritus posuit, dicēs, Per omnē orationē, & obsecrationē orantes omni tēpore in spiritu, & in ipso vigilantes in omni instātia, & obsecratione pro ōni- bus sanctis, & pro me. Ecce quē admo- dū beat⁹ apostol⁹ postremò in oratione cōclulit oīa: ideò dñs orationē tanto pe- re cōmendauit, & se facturū iustitiā per seueratib⁹ in ea promisit. Quod autē se ipsum apostol⁹ cōmendat orationibus Eph. pulchrè sugillat hæreticos nostri tēporis Lutheranos, negātes proficere orationē vnus alteri. Si enim nō profi- ceret, non se D. Paul⁹ cōmēdaret oratio- nib⁹ Ephesiorū. & ad Theff. 2. c. 3. De ce- tero fratres orate pro nobis, vt sermo Dei currat, & clarificetur. Ipse etiā pro fidelibus orauit dicens. 2. Cor. 13. Ora- mus autē Deum, vt nihil mali faciatis. Et ad Philip. 1. Et hoc oro, vt charitas uestra magis ac magis abundet. Et. 2. Theff. 1. Oramus semper pro vobis, vt dignetur vos sua vocatione Deus no-

ster, & impleat omnē voluntatē bonita- tis suæ, & opus fidei in virtute, vt clarifi- cetur nomen dñi nostri Iesu Christi in vobis, & vos in illo secundū gratiā Dei nostri, & dñi Iesu Christi. Demum fidē se non inuenturū in terra cū venerit, di- cit, quoniam multi credēt Antichristo, prout dominus Ioan. 5. dixit, Ego veni in nomine patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illū accipietis. De quo beatus apost. Paulus 2. Theff. 2. multa disserēs tandē conclu- dit, Eo quòd charitatem veritatis non receperūt, vt salui fierent, ideò mittet il- lis Deus operationē erroris, vt credant mēdacio. A quo nos liberet & saluos fa- ciat gratia sua dñs n̄r Iesus Chr̄s, cui cū patre, & spiritu sctō est honor, gloria, et imperiū per oīa secula seculorū. Amen.

Tractatus. 201. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo octauo.

Dixit autē ad quosdā qui in se cōfide- bāt tanquā iustis, & aspernabatur cæ- teros parabolā istam dicēs: Duo homines ascē- derūt in tēplum, vt orarent, vnus phariseus, & alter publicanus. Phariseus stans hac apud se orabat, Deo gratias ago tibi, quia nō sum sicut cæteri hominum raptores, iniusti, adulteri, velut etiā hic publicanus. Ieiunabis in sabbato, decimas doo mniū, quæ possideo. Et publicanus à longē stās nolebat nec oculos ad cælū leuare, sed percutiebat pectus suā di- cēs, Deus propiti⁹ esto mihi peccatori. Amē dico vobis, descendit hic iustificatus in domū suam ab illo: quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Su- perborū natura est se extollere, & cæte-

Errori &
mē elatio
credēt lu-
dai.

Superbo
rū natura.
Sic &
pharisaeorum.

ros parui pendere: non enim suscipit superbo confortē, solus obseruari præceteris ambit, solus coli, solus laudari, solus exaltari. Pharisæorum natura hæc erat, prout sæpe illos à dño correptos, non tñ correctos legimus. Diligebant primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab omnibus Rabbi. Ideo hic non genua flectit, sed stās erectus, cū se humiliare debuisset, incipit vitæ suæ laudes Deo enarrare. *Non sum* (inquit) *sicut ceteri hominū.* Ecce quāta arrogātia se omnibus anteponit hominib⁹, & oēs se ipso excepto dānat, alios raptores, alios iniustos, alios adulteros reputat, publicanū etiam reprobatur, *Velut etiam hic publicanus.* Omnia hominis stultitia, & inaudita superbia. Nec enim cū gratias ageret Deo dixit, De⁹ gratias ago tibi, qui me à tali, vel tali peccato præseruasti, sed gratias agit superbae mentis dicens, *Quia non sum sicut ceteri hominū.* Deinde ad sua etiam inanes merito & superbia plenas descendit virtutes dicens, *Ieiunabis in sabbato, decimas de omnī quæ possideo.* Bis in hebdomada ieiunare op⁹ bonū de se est, nisi aliqua fiat intentione peruersa. Decimas benè soluere necessariū est, nec malè soluere caret peccato. Itaq; meritum omnium deperdit virtutum qui superbus est, & qui virtutes propter ostentationem & vanam gloriam operatur. Cæterum vnū miror quomodo ille pharisæus ausus sit coram Deo, immo & Deo ipsi hæc referre, qui cordis scrutator est, cuius oculis oīa nuda & aperta sunt. Quod hac tamen

Superbo
omniū
virtutū
meritum
amittit.

reor de causa fecisse, quia superbia, cum sit grauissimum peccatorum, minus cæteris peccatis sentitur. Gulosus, & libidinofus cum carne peragant peccata sua, sentiunt alter grauedinē, & aliquādo fastidium, alter verò extenuationē, & vterq; sæpe plures ægitudines. Iratus cum totus cōmouetur, & sanguis ad cor ascendit, cōturbatur, fremit, sentit peccati sui cōmotionem & tristitiā, tremunt labia, excandescunt flāmigeri oculi, rugatur frons, pallefcit, aliquādo rubescit vultus, nec lingua rectè verba promit. Odiū etiam tristitiā magnam adducit, & cogitationes assiduas aduersus eū, quem odit. Auarus ipsam pecuniam possidēs sollicitus est ne à latronib⁹ expolietur, neuè alio quocūq; modo iacturā faciat. At superbus summā reputat iustitiā & æquitatē omnib⁹ anteferi, & plus ceteris meritò se coli debere, & virtutibus splēdere se iactat, & quicquid agit, vel dicit, optime, rectèq; factū, dictumue iudicat. Cumq; sit spirituale vitium, non sentitur, nec quisquā se malè agere superbo arbitratur eo quòd superbiat, quoniā summā ducit iustitiā superbiā suā, & sibi redditas laudes debitas existimat, & quicquid sibi donatur à Deo, siue ab homine, meritis suis donari opinatur, & quicquid non datur, iniuste adimi iudicat. Vitium est quod quātò min⁹ sentitur, difficili⁹ corrigitur. Oportet ergo superbū timorē à Deo postulare, timor enim dñi odit malū, arrogantiam, & superbiam, & viam prauā. Prouer. 8. Et Ecclesiastic. 10. Sedes ducū

Gula &
luxuria.

Ira,

Odiū:

Auaritia;

Superbia
vitiū spi
rituale:
difficili
meq; cor
rigitur;

superborum destruxit. Deus, & federe fecit. mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantavit humiles ex ipsis gentibus. E contrario verò publicanus humilis, qui oculos suos ad cœlum leuare non audebat, pectus percutiens hoc solo verbo veniã peccatorum postulabat dicens, Deus propitiuss esto, non mihi ieiunanti, nec ritè soluenti decimas, sed mihi peccatori, mihi sine vlllo merito, sine vlla virtute, omni bono destituto, omni malo repleto, mihi peccatori. Humiliam (dixit Iudith) & mansuetorum tibi semper placuit deprecatio. Et Iob c. 3. Poni humiles in sublimè. Et ps. 17. Populum humilem saluum facies. Et. 33. Humiles spiritu saluabit. Et ps. 101. Respexit in orationem humiliam. Et ps. 137. Humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Cognitus est pharisæus à longè, & descendit ab oratione peior, quàm ascenderat. Respexit dominus orationè publicani humilis, & descendit in domum suam iustificatus. Beatus Petrus epist. 1. c. 5. humilitatem commendans ait, Omnes enim inuicem humilitatè insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus autè dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tēpore visitationis. Ideò conclusit dominus parabolam, *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* Cum igitur hæc dñi sententia verissima semper sit, superbis cōsulendū est, si velint exaltari, & magno opere cupiãt præ cæteris eleuari, omnib⁹

neruis cōtendat humiliari: nulla enī exaltationis via securior est, quàm humilitas. Quātò quisq; plus cæteris humiliabitur, tātò alt⁹ eleuabitur. De ipso enī uero secundū hominē Christo, dictū est ad Phil. 2. Humiliauit semetipsum vsq; ad mortē, mortem autè crucis: propter quod & Deus exaltauit illū, & dedit illi nomē, quod est super omne nomen. Summa humilitas summā meruit exaltationē. Quòd autem electa est præ cæteris vt dñm pareret virgo. Dei genitrix humilitas fecit, & purissima virginitas. Virginitate placuit (inquit Bernardus) sed humilitate cōcepit. Quinimo & humilitate placuit dicente dño per Isā. c. 66. Ad quem autè aspiciam, nisi ad pauperculū, & contritū spiritū, & tremētē sermones meos? Hic proculdubio verè humilis est. Sequamur igitur humilitatis viam, si quid boni habemus, ad Deū referamus, nec hoc nostris meritis ascribamus, sed misericordiæ & benignitatilargientis Dei, nihil boni agere nos arbitremur nisi adiutos gratia Dei, cui omnia accepta referamus, omni nos malo dignos agnoscamus, non audeamus oculos ad cœlum leuare, sed percutiam⁹ cū publicano peccat⁹ dicētes: Deus propiti⁹ esto mihi peccatori. Gratia dñi nri Iesu Chri, cui cū patre, & spiritu sctō est honor, gloria, et imperiū per oīa secula seculorū. Amen.

*Tractatus. 202. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo octauo.*

*A*fferebant autem ad illū & infantes,
*vt eos tangeret. quod cū videret discipuli,
incre-*

Humili-
tas Deo
maxime
placet, &
præmia-
tur.

Humili-
tas Deo

Humili-
tas Deo

Humili-
tas Deo
maxime
placet, &
præmia-
tur.

Humili-
tas Deo
maxime
placet, &
præmia-
tur.

Ne
tra
ren
rip
edu
ne

inreprobant illos. Iesus autem conuocans illos dixit, Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos, talium est enim regnum Dei. Amen dico vobis, quicumque non acceperit regnū Dei sicut puer, non intrabit in illud.
 Vtinam & nunc paruuli domino offerrentur, vt eos sua sancta gratia tangeret, vt multi eorum obseruata castitate Deo placerent, multique eorum sacras ingrederentur religiones, vt purius viverent, quiescerent securius, caderēt rarius, surgerent velocius, obirent confidentius, remunerarentur copiosius. Miror parentum erga filios negligentiam, qui dum corpus quantò curiosius possunt, curant, supra modum animas eorum negligunt: præcipuè erga illos, quos ad sacerdotiū promoueri desiderant, de quibus nulla virtutis cura, nulla ab alijs secularibus filijs separatio, sed cōmuni vsu, victu, & vestitu, iocis, & verbis nutriūt, qui eā, quam semel biberint, prauam cōsuetudinē sectātes, episcopis molestissimi sunt sua incōtinentia, & corruptis moribus, quorū sepe prælatorū carceres pleni sunt. Qui enim filios desiderat Dei sacerdotes esse, oportet illos à puercitia sanctis moribus instruendos alicui viro probò tradere, vel in aliqua probata religione nutriēdos cōstituere: à qua, nisi post sacerdotalē ordinē susceptum exire non permittant, ne sibienniū in cœnobio sint cōuersati, & adhuc iuēculi inde extrahātur, seculariū moribus assuefacti tanquam vituli lasciuī luxuriantur: quibus melius foret viam domini non agnoscere, quàm post agnitā

retrocedere. Verūm ille cuius dñs cor tetigerit, magnis ditabitur bonis. Ideò hos, qui paruulos suos domino offerrebant, imitantes nos, ipsos illi offeramus humiliter implorantes, vt cor nostrum tangere dignetur, ad cuius tactū contremuerunt sponsæ viscera. Cant. 5. Tetigit os Isaïæ Seraphim calculo, & mundata sunt labia eius. Isa. 6. Cōparsi sunt discipuli labori domini, & prohibebant offerentes paruulos, fortè quia sibi molesti erant parentes offerentes paruulos, eleuantes nunc super ipsorum capita, nunc comprimentes. Omnis enim homo, quoad potest, molestiam fugit, & renuit negotijs obrui. Cæterum qui publicam gerunt personam, hoc minime facere possunt, quoniā ex officio molestias subditorū, & cōpressiones, & irruentes turbastentur audire, eorumque negotia secundum iustitiam expedire. Quos docuit misericors & miserator dñs sic clementer indulgere importunitatibus hominum, conuocans discipulos, & illos arguens, dicens: *Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos, talium est enim regnum Dei.* Sic profectò dicere possumus ijs, qui à sacris religionibus pueros suis prauis consilijs abstrahunt, vel ne ingrediantur, impediunt. Neque hoc impunè faciunt, qui enim suos arguit discipulos nolentes pueros ad se accedere, multò amplius puniet reuocantes illos à perpetuo Dei obsequio: illa enim uerò prohibitio fiebat ad horam, hæc autem fit per totam vitam illius, qui vel à religionis

Quorum cor Deus tangit ditantur.

Publica persona gerentes molestias non respiciunt.

Ad religionē aspirantes pueri non impediuntur.

Negligentiam parentum corripit in educatione filiorum

ingressu impeditur, vel iam ingressus à religione reuocatur. *Amen dico vobis, qui non acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.* Puri re vera oportet sint, qui ingressuri sunt regnum Dei. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Pueri à puritate dicuntur, non enim illa ætas cupiditati, seu libidini vacat: & si fortè irascitur, pmo placatur, non litibus vacat, non contentionibus, facile à quocunq; malè faciendi proposito abstrahitur & diuertitur, facile placatur, facile, si preceris, multa facit. Qui autem voluerit saluari, oportet sit purus in vita, alienus à rapina, cõtentus præsentibus, non litigiosus, nec vindictam sumens de aduersario. Legamus domini euangelium, & hæc omnia necessaria ad salutem reperiemus. Sufficit etiam hæc domini sententia, *Qui non acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.* Vnusquisque vigilet, actus suos discutiat, conscientiam suam examinet, si quid forte in illa non purum inueniat, sciatque non ingressurum regnum Dei qui illud sicut puer non acceperit. Verba sunt Dei, verba sunt iusti iudicis Christi. Nemo se seducat inanis verbis sibi persuadens alio modo se posse saluari, neque suspicetur quis aliquid boni faciens, & multa mala commiscens per securam se incedere viam: inuenimus namque superiori tractatu pharisæum bona aliqua facientem, ieiunantem bis in hebdomada, decimas integerrimè soluentem. Et cum hæc faceret, superba mens eius saluti infi-

diabatur, & à templo non iustificatus, sed iniustus superbus recessit. Bonum enim est ex integra causa, & malum ex defectibus singulis. Itaque ad salutem necessaria est puritas, ita vt nullo fit mortali peccato homo astrictus. Ad damnationem autem sufficit vnum solum peccatum mortale, dicente scriptura Iacobi. 2. *Quicumque autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. Qui enim dixit, Non moechaberis, dixit & non occides. Quod si non moechaberis, occides autem, factus es transgressor legis.* Hoc verò quod dixit, Offendat autem in vno, factus est omnium reus, pro eo positum est, quod inferius subiunxit, hoc est dånabitur si in vno decedat mortali. Noluit dicere eandem poenã patietur, hoc est ita grauem, ita intensam. Quid ergo? Factus est omnium reus. i. damnabitur quoad tempus in perpetuum, ac si totam esset legem transgressus. Idcirco oportet vt vigilantissimi circa nostram simus salutem. Nec mirum id iustissimum & æquissimum esse, quando pro salute corporis ægrotantis nihil intactum & in expertum relinquimus, vt multò magis id pro salute nostra perpetua agamus gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 203. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo octauo.*

Et

Vno solo mortali peccato inquinatus damnatur.

Puritas vitæ ad salutem necessaria.

Etia
tura
nenat
homi
profu
& bor

ET interrogauit eum quidam princeps
 1 dicens, *Magister bone quid faciens*
vitam aternam possidebo? Dixit autem ei
Iesus, Quid me dicis bonum? nemo bonus, ni-
si solus Deus. Mandata nosti, Non occi-
des, non mœchaberis, non furtum facies, nō
falsum testimonium dices, honora patrem
tuum & matrem. Qui ait, Hæc omnia cu-
stodiui à iuuentute mea. Quo audito Iesus
ait ei, Adhuc vnum tibi deest. Omnia qua-
cunque habes vende, & da pauperibus, & ha-
bebis thesaurum in cælo, & veni sequere me.
 Hic princeps est ille, quē beatus Matt.
 hæc eadem interrogasse scribit cap. 19.
 quem iuuenem nominat. Beatus verò
 Lucas illū principem appellat vel quòd
 ex primis ciuitatis nobilibus, vel diuiti-
 bus esset. Quisquis ille fuerit, dominū
 interrogauit dicens, *Magister bone:* non
 enim credebat dominum Deum esse,
 ideo tantum illum bonum magistrum
 dicit, & ideo illi responderetur, *Quid me*
dicis bonum, quem non credis Deum?
Nemo bonus, nisi solus Deus, quoniam bo-
 nitate essentiali bonus est. Cætera, de
 quibus Moyse ait, Vidit Deus cuncta
 quæ fecerat, & erant valde bona, habet
 bonitatem suo modo comunicatam à
 Deo. Et ideo quæcunque res, etiam ve-
 nenata, habet bonitatem & virtutem
 suam. Caput vipere collo alligatum an-
 ginae prodest, ad eps colubri alij morbo,
 tela aranæ cuiuscūq; in carne parua scif-
 suræ cultelli, & sic de omnibus dicere
 possumus. Deus autem habet bonita-
 tem non solum essentialem, sed omni-
 modam ad omne opus, ad quæcunque.

Et si crea-
 turæ ve-
 nenatæ
 homini
 profunt,
 & bonæ.

Quòd si essentialem, ergo & vniuersa-
 lem, & infinitam. Ideo solus Deus dici
 potest absolutè bonus. Nemo igitur à
 se & essentialiter bonus, nisi solus De^o.
 Itaque quicquid in nobis bonum, quic-
 quid in qualibet alia creatura bonitatis
 est, totum Deo debetur, à quo omnis
 in creaturas bonitas descendit, iuxta il-
 lud beati apostoli Pauli, *Quid habes,*
quod non accepisti? Et illud beati Ia-
cobi apostoli, Omne datum optimum,
& omne donum perfectum desursum
est descendens à patre luminum. De hu-
ius iuuenis intentione non cōstat, utrū
quæserit quid boni faciens vitam eter-
nam possideret, vt se iustum ostentaret,
an id fecerit tentans dominum, vt cu-
riose extorqueret responsum, an fortè
simpliciter, & fideliter desiderans in re-
gnum Dei introire, cum audisset do-
minum de introitu regni caelorum dis-
serentem. Datur illi responsum, Man-
data nosti, Non occides, non mœchaberis,
non furtum facies, non falsum testimoniu
dices, honora patrem tuum & matrem tuam.
 Quare autem dominus hæc solum præ-
 cepta recitauit, & in responsum dedit,
 & cætera reticuit, ideo videtur factum,
 quoniam vitia sunt quibus iuuenes ma-
 ximè implicantur, cum sint in concu-
 piscentijs adimplendis violèti, causa fer-
 uentis sanguinis & bilis. Proni sunt
 porrò ad mœchandum, ad occiden-
 dum, ad falsa contra inimicos obijcien-
 da testimonia, & quæcunque concupie-
 rint, rapere festinant, senes etiam pa-
 rentes non verentur, quin etiam sepe

Sol^o De^o
 absolutè
 bonus.

Iuueni
 potiora
 vitia.

illudunt, & quicquid sibi consilio parentum præcipitur, existimant non recte imperatum, senesque delirare dicere consueverunt. Vnde & Salomon Prouerb. 30. ait, Tria sunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro, viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam nauis in medio mari. Ecce tria. Quartum verò, quod penitus ignorat, ait esse, viam viri in adolescentia. Huc atque illuc facile vertuntur, facile mutantur, facile quæcūq; difficillima aggrediuntur. Facile hic responsum tribuit, *Hæc omnia custodiri a iuuentute mea.* Dominus verò illi, ne superbiret, ne se ex tolleret, neue cogitaret se in perfectum culmen virtutum deuenisse, *Adhuc vnum tibi deest, vt. s. possis regnum Dei facilius capere, & verus esse discipulus veritatis.* Declinauerat ille quidem à malo, sed nullum dicit se super addidisse bonum. *Omnia quæcunque habes, vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me.* Ad perfectionem vitæ, & veram fidem, vt verus esset discipulus, illum dominus trahere volebat. Quem etiam vt faciliorem redderet, cum de eleemosynis, & bonis eum moneret operibus, vt facultates non perderet, sed cælo in thesauris reponeret pauperibus distribuendo, hortatus est. Et ne fortè amittere pecunias perhorresceret, quas diligebat, vt ante se in cælum præmitteret, monebat. Hæc sunt saluberrima consilia domini, & virorum apostolicorū merita hoc fecere sancti apostoli & discipuli

domini, hoc consuetum fuit in primitiua ecclesia post aduentum spiritus sancti, dicente scriptura Act. 2. Omnes etiã qui credebant, erant pariter, & habebant omnia cõmunia, possessiones & substancias vèdebant, & diuidebant illas omnibus, prout cuiq; opus erat. Et c. 4. dicitur, Neque enim quisquam egens erat inter illos. Hæc est domus Dei, hæ sunt sacræ religiones benè reformatæ, nemo habet aliquid proprium, & cum sint omnia communia, nemo est inter illos egens, tribuitur enim à bonis & probis prælatiis prout cuique opus est. Cum enim lucta nobis sit (vt ait beatus Gregorius) cum nudo diabolo, opus est à nobis seculi facultates rejiciamus, sic enim uerò securius cum illo luctabimur. Nempe si vestitus cum nudo luctetur, facile vestitus cadet, nec de nudo speratã reportabit victoriam. Si verò etiam nos seculi honores, pompas, facultates calcauerimus, cū nudis luctabitur dæmon: & cum non inueniat vbi missa manu firmetur, & luctantem concutiat, recedet victus, & remanebit tentatus victor. Sicque expeditas à negotijs seculi facilius, ac securius curret, & citius perueniet ad finem brauij propositi, quod est regnum cælorum, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 204. in euangelium*

beati Lucae ex cap. decimo

octauo.

His

Eleemo-
synæ in
thesaurū
cælestem

Omnia
cõmunia
in primi-
tiua ec-
clesia.

Rel-
da
na.

Di-
diffi-
salu-

His ille auditis contristatus est, quia di-
 1 **H**uic erat valde. Videns autem Iesus il-
 lum cristem factum dixit, Quam difficile
 qui pecunias habent, in regnum Dei intra-
 bunt? Facilius est enim camelum per fora-
 men acis transire, quam diuitem intrare
 in regnum Dei. Et dixerunt qui audiebant,
 Et quis potest saluus fieri? At illis, Quae
 impossibilia sunt apud homines, possibilia
 sunt apud Deum. Posset esse diues, neq;
 contristari iuuenis & princeps ille, si
 non tantopere diligeret terrena, sed ni-
 mio amore quo possidebat terrena, im-
 pediebatur amare caelestia. Qui enim
 plus diligit caelestia, quam terrena, fa-
 cile commutat pro caelestibus tempo-
 ralia. Ideo Dauid qui ditissimus erat,
 consulebat ps. 61. Diuitiae si affluant, no-
 lite cor apponere. Hoc ideo dictum est
 ne quoties se obtulerit occasio vel par-
 tem largiendi, vel necessitas restituendi,
 vel relinquenti omnia, tristes redda-
 mur, & ex tristitia oriatur nolle carere
 terrenis, ex nolitione vero neque pau-
 peribus subueniatur, nec votu, si emis-
 sum est, religionis adimpleatur, nec si
 necesse sit partem, vel totum restituere,
 fiat. Quem videns dominus sic con-
 tristatum, considerans difficultatem sa-
 luti diligentium terrena ait, *Quam dif-
 ficile qui pecunias habent, in regnum Dei
 intrabunt?* Difficile namque est amore
 a voluntate auellere, maxime si a diebus
 multis in corde emisit radicem: ut acci-
 dere solet ijs qui a pueritia nutriti sunt
 in delitijs, & amplitudine terrenorum.
 Volunt quidem nobiles seculi saluari

(nemo est qui hoc non desideret) sed re-
 nuunt terrenis, vel cedere si opus sit, vel
 partem distribuere, vel restituere quan-
 do necessitas salutis urget. Has om-
 nes difficultates tollit apostolica vita,
 quae omnibus renuntians, & paupe-
 ribus distribuens liberè sequitur saluato-
 rem. Ille vero non solum tristatus est,
 sed secundum Matth. c. 19. abiit, recessit
 a conspectu domini cum audi-
 uisset, *Si vis perfectus esse, vade, & vende
 omnia quae habes, & da pauperibus, & habe
 bis thesaurum in caelo, & veni, sequere me.*
 Ille volebat saluari, sed cum retentione
 omnium temporalium. Quasiuit de
 salute, cumque dominus tantum pro-
 posuisset mandata, ea se custodisse a iu-
 uentate sua professus est. Cum vero ad-
 didisset illi dominus euangelicam per-
 fectionem, quae expeditius, & facilius
 optatura consequeretur colorum re-
 gnum, abiit tristis: tristissimus morte
 adueniente recessurus; omnia relictu-
 rus, quae nimis diligebat, nihilque forte
 praeter peccata secum portaturus, nisi
 omnia praeccepta, quae se dixit eo usque
 obseruasse, usque in finem seruaret. Difi-
 cile perfectionem assequuntur diuites
 qui enim confidunt in pecunijs difficile
 saluantur. Sic enim beatus Marc. c. 10.
 scribit, Discipuli autem stupebant in ver-
 bis eius. At Iesus respondens rursum
 ait illis, Filioli quam difficile est confide-
 tes in pecunijs in regnum Dei intrare?
 Itaque colligitur ex verbis domini iue-
 nem hunc ex illis esse, qui in pecunijs
 confidunt, hoc enim modo facilius est

came-

Respuen-
da terre-
na.Diuites
difficile
saluari.Obstat
terrena-
ri amor
saluti ae-
ternae.

camelum (quod magnū & tortuosum est animal) per foramen acus transire, quā tales diuites introire in regnum Dei. De talibus vtrique dicitur, Vx vobis diuitibus, qui habetis hic consolatio- nem vestram. Alij sunt diuites in Deū, qui in omnibus Deo placere desiderat, & diuitias sicut beatus Iob, & Abrahā, & alij quam plurimi iuxta Dei voluntatem possident, nec confidunt in diuitijs, nec illis cor apponunt, pauperibus subueniunt, parati, quoties opus fuerit, quicquid habent in Deo obsequium impendere. Propterea mirantibus discipulis, & dicentibus, *Et quis potest saluus fieri? dominus respondit, Quia impossibilia sunt apud homines, possibilisunt apud Deum.* Potest enim Deus cor diuitis possidere, illum illuminare, suoque amore inflammare, ita vt nec cor in diuitijs ponat, neque tristetur (si opus sit) omnia in Deo obsequio expendere, sed alacriter pauperibus tribuens, quae restant Deo oblata quoties opus fuerit expendenda libenti animo possideat. Quantum gratia Dei praestet naturae dominus in his verbis manifestauit dicens, *Quia impossibilia sunt apud homines, possibilisunt apud Deum.* Propterea beatus apostolus Paulus 1. Cor. 15. ait, Ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei, gratia autē Dei sum id, quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboraui, non ego autē, sed gratia Dei mecum. In eo, quod ait, abundan-

tius illis omnibus laboraui: liberi arbitrij notatur opus. In eo autem quod reperit, Non ego autem (accipiendum est solus) sed gratia Dei mecum, iterum in verbo mecum arbitrij denotatur facultas. Gratia praue nit, iuuat, arbitrium sequitur, acceperat, operatur vna cum gratia illa se habente, secundum beatū Augustinū, sicut sessor ad equum. Gratia illuminat, dirigit, diligentem facit operatorem, ferox domat liberum arbitrium: nihilominus si equus recalcitret, si fugiat, si omnino respuat, non domatur, dulciter tamen freno trahitur, calcantibus expergiscitur, & sic cursum peragit consummatum. Gratia igitur sumus quicquid sumus, operamur quicquid boni facimus, nō tamen sola gratia, sed vna nos, cū liberi simus, liberē operamur, non coactē. Non ego solus (inquit) sed gratia Dei, & haec nō sola, sed mecum. Itaque quae impossibilia sunt apud homines a gratia destitutos, possibilisunt apud Deum hominibus gratiam largientē per Iesum Christum dominum nostrū, qui cum eodem patre & spiritu sancto viu it, & regnat in secula seculorum. Amen.

Tractatus. 205. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo octauo.

Autem Petrus, Ecce nos dimissimus omnia, & secuti sumus te. Qui dixit eis, Amen dico vobis, nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in

seculo

Diuites
in Deo
saluatur.

Gratia
Dei longe
prestat
naturam.

Gratia
Dei longe
prestat
naturam.

Liberi
arbitrij
facultas.

Respon-
dit
ad
10.

Gratia
Dei longe
prestat
naturam.

San-
men
hæsi-
de in
tu r
ecelo

seculo futuro vitam aeternam. Magnum
 1 ingessit timorem beatis discipulis ver-
 bum domini *Quam difficile est diuitem
 in regnum introire caelorum, & consilium
 iuueni datum, Si vis perfectus esse, vade,
 vende omnia quae habes, & da pauperibus, &
 veni sequere me.* Quare beatus Petrus vo-
 lens se securum reddere de sua vocatio-
 ne, & temporalium omnium dimissio-
 ne sollicitus ait: *Ecce nos dimisimus om-
 nia, & secuti sumus te:* ac si diceret, Do-
 mine iuueni dixisti, Omnia dimitte,
 veni, sequere me, si vis perfectus esse: nos
 hoc iam fecimus, omnia dimisimus, &
 secuti sumus te. O beate Petre quid que-
 ris cum iam quae audisti feceris? Iam
 dimisisti omnia, iam secutus es domi-
 num, quid adhuc cunctaris? Quid te
 anxium, sollicitumque, reddit? Nonne do-
 minus dixit iuueni, *Si vis perfectus esse,
 vade, da omnia pauperibus, & veni, sequere
 me?* Tu hoc fecisti: quod si fecisti, quare
 te non existimas perfectum? quid adhuc
 interrogas? Valde notanda est dubita-
 tio sanctorum de introitu regni caelo-
 rum: non se securos unquam existimant,
 semper trepidantes & trementes inue-
 nies. Ita Iob. 29. ait in persona domini
 loquens, Si quando ridebam ad eos, non
 credebant. Hoc est, quantumcunque
 se sine peccato esse videant, semper ti-
 ment, & quantumcunque, a domino fa-
 voribus afficiantur, semper cum timo-
 re & tremore viuunt. Ideo David ps. 2.
 ait, Seruite domino in timore, & exul-
 tate ei cum tremore. Et beatus aposto-
 lus Paulus. 1. Cor. 4. Nihil (inquit) mihi

consciui sum, sed non in hoc iustifica-
 tus sum. Et ad Phil. 2. eos sic hortatur,
 Cum metu & tremore vestram salutem
 operamini. Ecce quomodo nunquam
 nos securos esse putadum. Vellem nunc
 hanc lectionem Christianis omnibus
 innotescere, & illos sic alloqui, Sibeati
 apostoli, & sancti tanto cum timore, &
 tremore suam operantur salutem, ubi
 sunt qui viuentes in seculo modo secu-
 lari protestantur saepe se esse saluandos?
 Iusti trepidi sunt, & peccatores se secu-
 ros existimant? Iusti dicunt, Nihil mi-
 hi consciui sum, sed non in hoc iustifi-
 catus sum: & peccatores alta intonant
 voce, Et si peccator sum, tandem salua-
 bor? Saluaberis utique; si iustificeris. Stul-
 titia, & dementia confidentia haec ap-
 pellanda est, non spes: immo nec vera
 confidentia. Et si secundum beatum Pe-
 trum. 1. epist. c. 4. iustus vix saluabitur,
 impius, & peccator ubi parebunt? Pro-
 culdubio obcaecati sunt peccatores a
 multitudine peccatorum, & dum se sal-
 uos existimant, peccata iam non sen-
 tiunt. Quemadmodum enim stupidum
 membrum nihil sentit, nec illi aliud re-
 stat praeter abscisionem: ita ij peccato-
 res, qui in peccatis perseverantes se pro-
 testantur saluandos, tanquam stupida
 membra abscinduntur, & a corpore
 ecclesiae perpetuo separantur, infernoque
 mancipantur. Viri sanguinum, & do-
 losi non dimidiabunt dies suos (inquit
 David ps. 54.) ego autem sperabo in te
 domine. Veruntamen consolatur suos
 dominus dum Petro respondit, *Nemo*

Ne iusti
 quidem se-
 curos se
 iactant de
 aeterna sa-
 lute.

Non teme-
 re pecca-
 toribus de
 salute co-
 fidendum.

Peccatis
 obcaecati
 falluntur
 in spe sa-
 lutis.

Sancti ti-
 ment &
 haesitant
 de introi-
 tu regni
 caelorum.

est

est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in futuro seculo vitam eternam. Duplici consolatione dominus suos consolatur: nam primum in hoc seculo maior letitia fruuntur, qui omnibus renuntiant, & Christum dominum sequuntur, quam qui magnas possident facultates, & uxorem & filios habent. Tribulationem habent, & angustias crebras viri diuitiarum, cura domus opprimuntur, ab uxore saepe molestantur, saepe inter se dissident, filios aliquando in disciplina continere nequeunt, & sic ex omni parte multis anxietatibus & angustiis premuntur. Qui autem nihil possidet sed omnia propter Deum spreuit, & Christum sequitur, efficitur omnia possidens, secundum beatum apostolum Paulum. 1. Cor. 6. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, quasi tristes, semper autem gaudentes. Omnes illi sunt fratres, omnes diligit, ab omnibus iuuatur, ab omnibus in necessitatibus subleuatur, si non hic, ille, si non iste, alibi necessaria tribuit. Itaque omnia illi Dei gratia suppetunt, prout patet considerare in viris religiosis, maximè illis qui nullas habent possessiones, ut sunt beati Francisci regulæ professores. Cū enim numero sint plures cæteris religiosis viris, nihil illis deficit, & nihil habentes omnia tamen possident necessaria. Facti sunt iuxta verbum apostoli, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Non enim potest frustrari verbum dñi

beato Petro in responsum datū, Nemo est qui relinquat domum, parentes aut fratres propter regnum Dei, qui non recipiat multo plura in hoc seculo, & in futuro vitam eternam. Quis sapiens, & custodiet hæc, & intelliget misericordias domini? ps. 106. Ne moretur quicumque poterit, his auditis omnibus renuntiare, & Christum dominum in aliqua probata religione sequi. Ibi namque non desunt, imò abundant consoles spirituales, quæ longè præstant carnalibus, & seculi delectationibus, dicente David ps. 118. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Et beatus apostolus Paulus loco superiori antequam diceret, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, præmisit, quasi tristes, semper autem gaudentes. Et si serui Dei tristes reputantur, nihilominus gaudio fruuntur interiori, præstantiore gaudio exteriori. Qui enim cor gerit à seculi curis liberum, & nihil aliud, quam Deum cogitat, tristis esse non potest, nisi ob commissa olim peccata tristetur. Sed hæc vera tristitia est, & quæ si prorumpat in lachrymas, tantò inde magis consolatur, quanto magis tristatur gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Dominica. 63. gressima
 Tractatus. 206. in euangelium beati
 Lucae ex cap. decimo octauo.

Assumpsit autem Iesus duodecim, & ait illis, Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia, quæ scri-

Religiosi
 si per consolationibus gaudent.

Propter
 Christi
 nihil possidet
 sed omnia
 propter Deum
 spreuit, &
 Christum
 sequitur, efficitur
 omnia possidens,

Francisci
 regulæ
 professores.

pra

pta sunt per prophetas de filio hominis. Tra-
 decur enim gentibus, & illudetur, & flagella-
 bitur, & conspuetur, & postquam flagella-
 uerint occident eum, & die tertia resurget.
 Et ipsi nihil horum intellexerunt, erat au-
 tem uerbum istud absconditum ab eis, & nō
 intelligebant quæ dicebantur. Ultima ver-
 ba huius lectionis prius exponenda sunt,
 quoniam dicit beatus euangelista, *Et
 ipsi nihil horum intellexerunt*: quod aliās
 intellexisse beatus Matthæus testatur.
 Aliās (inquam) quia dominum sæpe
 de sua passione legimus cum apostolis
 habuisse sermonem, Matth. 16. postquā
 Petrus dixit, Tu es Christus filius Dei
 uiui, & dominus illum beatum asser-
 uit, quia caro & sanguis non illi reue-
 lauerat, sed pater, qui in cœlis est, & cla-
 ues regni cœlorum illi daturum se pro-
 misit, consequenter addidit quæ sequū-
 tur. Exinde cœpit Iesus dicere discipu-
 lis suis, quia oporteret eum ire Hieroso-
 lymam, & multa pati à senioribus, &
 scribis, & principibus sacerdotum, &
 occidi, & tertia die resurgere. Et assu-
 mens eum Petrus cœpit increpare illū
 dicens, Absit à te domine, non erit tibi
 hoc. Qui conuersus dixit Petro, Vade
 post me Sathana, scandalum es mihi,
 quia non sapies ea quæ Dei sunt, sed ea
 quæ hominum. Sequenti autem capit-
 uelidicet. 17. post transfigurationē ait
 beatus Matthæus, Conuersantibus au-
 tem illis in Galilæa dixit illis Iesus, Fili-
 us hominis tradendus est in manus homi-
 num, & occident eum, & tertia die re-
 surget. Et contristati sunt vehementer.

Et c. 20. postquam hæc, quæ beatus Lu-
 cas refert, dixisset, cum iam illo Pascha-
 te esset passurus, accessit mater filiorū
 Zebedæi postulans filijs dexteram & si-
 nistram. Potest igitur multis modis ad
 hæc responderi. Nempe alias intellexe-
 runt, quod nunc non perceperunt, quod
 sæpe contingit, præcipuè hominibus
 idiotis, & sine literis. Secundò nūc non
 intellexerunt, quoniam dominus dixit,
*Consummabuntur omnia, quæ scripta sunt
 per prophetas de filio hominis*, quod illis
 magnam adduxit obscuritatem, cum
 nihil illis cum prophetis. Tertiò quia
 cum prophetas ad ea quæ passurus erat,
 citasset, uisus fortè est illis parabolicè lo-
 cutus fuisse, idè uerbum absconditum
 fuit ab eis. Quartò quoniam alias intel-
 lexerunt, & contristati sunt, nec euenit:
 nunc autè quando dominus iam Hie-
 rosolymam passurus ascendebat, quo-
 niam pascha, & lætitiæ festum erat, nō
 intellexerunt in tanta solennitate tantū
 scelus esse à scribis & pharisæis, & prin-
 cipibus sacerdotū perpetrandū. Quòd
 autem filij Zebedæi tunc dexteram &
 sinistram postulauerunt, intellexerunt
 fortè illud uerbum, & tertia die resur-
 get, sed non intellexerunt tempus illius
 Paschæ, & cæteri nihil intellexerunt.
 Et sic uerum est quod ipsi nihil horum
 intellexerint, & si illi duo fratres aliquid
 intellexerunt, non tamen intellexerunt
 absolute omnia, & tempus quo ea ad-
 implenda erant: nec intellexerunt quod
 dictum fuit, *Omnia quæ scripta sunt per
 prophetas de filio hominis*. Sed iam nunc
 ad

Exponit
 & cōcor-
 dat Euan-
 gelistas.

Christi
 in
 illis
 uer-
 bis

De illis
 uer-
 bis
 illis
 uer-
 bis

ad principium euangelicæ lectionis reuertamur. Duodecim ergo assumptis seorsum (si quidem Matth. ait secretò) ab omni turba, & alijs discipulis, cum solis apostolis dominus diuersus ab itinere ait, *Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis.* Tempus adest consummandi scripturas. In magnum certe, immò & maximum testimoniū diuinitatis domini, & quod ipse esset Messias, ne possent vnquam Iudæi excusationem habere de peccato suo, quicquid operaturus erat dominus, quo loco nasciturus, quo loco & quos cruciatus passurus, qua morte moriturus, quomodo resurrecturus, quo tempore venturus, quomodo spiritum sanctum missurus, quibus hominibus mundum ad se tracturus, quo pacto viuos & mortuos iudicaturus ipsemet Deus omnipotens vnà cū patre & spiritu sancto trinus in personis, vnus in essentia multis ante seculis per prophetas suos prædixit, scribi fecit, planissimis verbis nuntiavit. Vnde & dominus post coenam apostolis dixit, Si non venissem, & locutus eis non fuisset, peccatum non haberent. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo: sed vt ad impleatur sermo, qui in lege eorum scriptus est, Quia odio habuerunt me gratis. Non oportet modò prophetias & signa per singula proficere, quæ iam in principio huius operis tacta sunt, & de

quibus in ipsa sacrae dominicæ passionis prosecutione (cum eò peruenerim) suo loco acturi sumus. Tunc profecto consummata sunt omnia, cum dominus passus est, ideoq; antequam spiritum patri traderet, aceto gustato dixit, Consummatum est, hoc est, quicquid de meo aduentu, vita, & morte prophetatum est, & opus ad quod veni, nunc consummationem accepit. Quod autem (vt prædiximus) toties dominus suam repetijt apostolis passionem, ideo factum existimo, vt illos firmiores redderet in illo suæ mortis triduo, præcipuè autem vt sponte sua se passum, mortuumq; fuisse testificarentur in toto terrarum orbe: hoc enim facto testimonium firmissimum perhibetur diuinitatis eius. Nam qui omnia sciens, & se moriturum, passurumq; toties protestatus est, in super & distinctè omnia tormenta, irrationes, & iniurias nominatim toties prædixit, proculdubio Deus est, & sua sponte passus & mortuus est, & nemo potuit tollere animam eius ab eo, sed ipse sponte posuit, & sponte resumpsit resurgens die tertio. Toties etiam ab ipso domino repetebatur, quoniam semper ab illius mente cernebatur. Ideò & ipse dicebat, vt supra c. 12. retulit beatus Lucas, Baptismo autem habeo baptizari; & quomodo coarctor vsque dum perficiatur? Cum enim dominus à sua benedictissima conceptione videret in verbo omnia quæ sunt in potentia creaturarum omnium, inter cætera, quæ passurus erat conspexit, & assiduè prospiciebat: ideo

Diuinitatis Christi testimoniū.

Nulla est Iudæis excusatio de Messia non agnito.

Christus Deum se esse plurimis ostendit.

coar-

7. coarctabatur desiderans perficere opus redemptionis nostræ, & passionis & mortis suæ. Nam quod beatus Gregorius ait minus iacula ferire quæ præuidentur, verum est in illis qui fugere ipsa iacula, & ante iudicium venturas tribulationes omni cura satagunt: cæterum dominus noster non fugere, sed appropinquare, sed tolerare, sed mori pro nostra salute cupiebat, idè quò magis differebatur passio & mors, eò magis magisque in dies angebatur, & coarctabatur, vsque dum perficeretur. Debitores igitur sumus domino non tatum quia mortuus & passus est, verum etiã quia mortem & passionem semper, quo ad vixit, præsentem habuit, acceptauit, desiderauit, tandèq; lubens perfecit. Hanc suam suamam charitatem & dilectionem maximam nobis cõmendauit dicens Ioan. 15. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectione nemo habet, quã vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Idcirco diuinissimum sacramentum in sui memoriam, præsertim benedictissimæ passionis & mortis reliquit dicens in vltima cœna apostolis, Desidero desiderari hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar. Nimis desiderata illa cœna, nimis desiderata illa passio, nimis desiderata illa mors, vt nos redimeret, & cœlorum regnum aperiret. Idè huius rei perpetuã celebrat ecclesia sancta memoriam, quantamcunque celebret festiuam solennitatẽ. Semper enim illis induitur vestibus,

quibus dominus irrisus, & passus est. Coronam gerunt sacerdotes in memoriã spinæ coronæ dñi. Amictu celebraturi induuntur, quoniam dñs in domo Caiphæ velata panno facie illusus, & computus est. Albam sumunt, quia Herodes in veste alba dominum irrisit, & Pilato remisit. Cingulo desuper cinguntur, in memoriã flagellationis domini, manipulum in sinistra ferunt in memoriã funis, quo manus domini ligatae fuere. Stollam deinde capiunt in memoriã vinculorum domini, quibus victus traditus est Pontio Pilato præfidi. Deinde planetam, vel pluale sumunt in memoriã purpuræ, qua dominus illusus à Pilato ostensus est plebi Iudæorum clamantium, Tolle, tolle, crucifige eum. Hac omnia meritò recolitur plebs fidelis, quoniam iugis necesse est sit memoria tantæ, & tam summæ charitatis, & passionis domini. Si enim alicuius proximè morituri mortem alius sua morte redimeret, nonne continuo è lecto surgens, vel à suspensio liberatus occiso occurreret, eius manus, pedesque oscularetur, eius asseruaret vestes, illi maximo iungeretur amore, illius vxorem, fratres, filios, cognatos, amicos diligeret, & eorum seruis, & quibuscunque coniunctis gratusexisteret? De hoc non dubiũ. Quod enim nisi faceret, iam omnibus ingratis suis benefactoribus ingratorum reputaretur. Cum igitur addicti nos omnes morti essemus, & perpetuæ damnationi, filius Dei carnem sumens nos à nostra morte

Vestimẽta quibus sacerdos celebraturus induitur quid significent.

sua

sua sacratissima morte redemit, & sal-
 uos fecit. Necessè ergo est eius semper
 mortem & passionem recolamus, &
 iugem illius memoriam habeamus, cla-
 uos, crucem, & reliqua eius benedictissi-
 mæ passionis veneremur, & eius mini-
 mis pauperibus subueniamus libenter,
 nec iniuncta nobis præcepta negligamus,
 sed in omnibus exhibeamus nos
 tanto benefactori gratos. Quæ de causa
 ecclesia sancta ultra prædictas vestes &
 memoriale eius passionis sacrificiū veri
 corporis & veri sanguinis eius, horarias
 preces septies decantandas singulis die-
 bus instituit, quod ante iam mysticè in
 figura David se fecisse descripsit ps. 118.
 dicens, Septies in die laudem dixi tibi,
 super iudicia iustitiæ tuæ. Primò nocte,
 qua hora dominus irrisus fuit in domo
 Annæ & Caiphæ, ibiq; vinctus deten-
 tus, matutinale peragit officiū. Et ani-
 maduertendum est quod ait in huius
 versus conclusione, super iudicia iusti-
 tiæ tuæ; & in eo, quo ait, Media nocte
 surgebam ad confitendum tibi, etiam
 concludit, super iudicia iustificationis
 tuæ. Iudicium, quo nos iustificauit, pas-
 sio sua fuit: Cùm enim iudicatur à Pi-
 lato & Iudæis, nostram operatur iustifi-
 cationem. Ideò media surgit nocte ad
 collaudandum, & die sexies collaudat,
 vt septies laudes exoluat recolens septē
 irrisiones & tormenta, quæ in die suæ
 sacræ passionis passus est dominus. Ne-
 pe nocte captus & ductus est in domū
 Annæ, & Caiphæ, vbi saturatur alapis,
 sputis, irrisionibus. Hora prima in do-

Præcum
 horariū
 significa-
 tio.

mum Pilati ductus, ibiq; accusatus est.
 Hora tertia ducitur ad crucifigendum
 & in crucē leuatur. Sexta in cruce ma-
 ximè torquetur. Nona spiritum patri
 reddit. Vespere latuseius aperitur, &
 fluit sanguis & aqua. Completo iam
 die post solis occasum sepelitur. Ideò
 dominus toties suam passionem in me-
 moriam apostolis reducit, vt eius amo-
 ris & redemptionis in nobis iugis vi-
 geat memōria, laus, & gratiarū actio.
 Nihil negabit profectò deuote recolē-
 tibus suam gloriosam passionem, iux-
 ta illud beati apostoli Pauli ad Rom. 8.
 Qui etiam proprio filio suo non peper-
 cit, sed pro nobis omnibus tradidit illū,
 quomodo non etiam cum illo omnia
 nobis donauit? Perinde est ac si dice-
 ret, Qui dedit quod est maius, filiū sci-
 licet sibi consubstantialē ab æterno
 genitum, ac sempergenitum, quomo-
 do cum illo non donabit nobis gratiā,
 salutem animæ, vitamque sempiternā?
 Nos autem miseri & pauperuli, qui
 quid rependamus non habemus, dem⁹
 illi quicquid sumus, quicquid posside-
 mus eius obsequio offeramus, corpus
 nostrum cum illo cruci affigamus, ni-
 hil aliud videamus, audiamus, olfacia-
 mus, gustemus, tangamus, faciamus,
 omittamus, quàm quæ illi sunt placita.
 Christo (inquit beatus apostolus) confi-
 xus sum cruci. Gal. 2. Et c. 5. Qui autem
 sunt Christi, carnem suam crucifixe-
 runt cum vitijs & concupiscentijs. Cō-
 siderandum nunc est quomodo domi-
 nus & saluator noster suæ acerbissimæ
 passio-

passio-

Passionis
Christi di
scipulis præ
nunciat.

passionis discursum apostolis annun-
tiat. Primò enim ad prophetarum ora-
cula illorum intellectum flexit, vt atten-
derent quæ scripta erant per prophetas
de filio hominis: quoniam in corpore as-
sumpto passurus erat, passionis verò ac-
tus meriti infiniti erant, videlicet à per-
sona filij Dei in humanitate assumpta
suscepti. Ideò Iudæorū peccatum fuit
maximum, quia personæ filij Dei in illa
natura humana assumpta illuserūt, cō-
tumelias & iniurias maximas irrogaue-
runt, & gentibus crucifigendum tradi-
derunt. Deinde, *Tradetur enim gentibus.*
Hanc traditionem, quæ ortum habuit
à venditione Iudæ, dominus tanquam
principium suæ passionis ponit. Doluit
dominus siquidem tradi & vendi à Iu-
da Iscariote apostolo suo. Quod in spi-
ritu contemplatus David ps. 54. ait,
Quoniam si inimicus meus male dixisset
mihi: sustinuissem utiq;. Et si is qui
oderat me, super me magna locutus fuisset:
abscondissem me forsitam ab eo. Tu
verò homo vnanimis, dux meus, & no-
tus meus, Qui simul mecum dulces ca-
piebas cibos, in domo Dei ambulauimus
cum consensu. Vendi, tradi ab ini-
mico malum est, ab amico vero nimis
acerbum & dolendum. *Ad illudendum.*
Illusiones & irrisiones vir egregiæ
authoritatis & æstimationis acerbè
sentit. Plus enim sentit quispiam nobilis
si in facie conspuatur, vel alapa cæ-
datur, quàm si gladio feriat. Ideo
illusionem dominus in principio po-
nit. *Flagellabitur, & conspuetur & post-*

Iudæorū
peccatū
maximū.

Iudæ tra-
ditio.

quam flagellauerint, occident eum. Occi-
sio illa, & flagellatio fuit non solum ni-
mis acerba, sed ignominiosa, & oppro-
brij plena, videlicet inter duos latrones,
quibus nihil mali legitur fuisse factum,
neq; illata aliqua iniuria: dominus ve-
rò blasphematus, consputus, flagella-
tus, spinis coronatus, felle & aceto po-
tatus. Quæ omnia mysterio contige-
runt, vt ex illata passione, si Iudæi vel-
lent scripturas rimari, Deum & Mes-
siam eum agnoscerent: quod cum non
fecerint, excusationem de peccato suo
nullam habent. Constat igitur magnū
mysterium, & sacramentum domini
passionem continere, & maximum be-
neficiū nobis in illa exhibitū, abūdātissi-
māq; medicinā cōtra omnē peccatorū
languorē. Vnde & beat⁹ apost. Paul⁹. 1.
Cor. 1. de virtute & mysterio hui⁹ passio-
nis ait, Nos autē prædicam⁹ Chr̄m cru-
cifixū, Iudæis quidē scandalū, gentib⁹ autē
stultitiā, ipsis autē vocatis Iudæis atq; Gre-
cis Dei virtutē, & Dei sapientiā. Et iterū
c. 2. ait, Non enī iudicauim⁹ nos scire ali-
quid iter vos, nisi Iesum Chr̄m, & hūc
cruifixū. Relucet in passione dñi mag-
na sapientia Dei, magnaq; virtus: iam
enim Nu. 21. cū populus Iudæorū à ser-
pētibus percuteretur, cœneū serpentem
præcepit Deus fieri Moyfi, vt quicūq;
ad serpentem cœneum oculos leuaret,
sanaretur à moribus serpentū. Futurū
namq; erat Dei sapientia & potentia,
vt credentes in Christum, & illum cru-
cifixū attēdentes, mediātibus sacramē-
tis ex passione ei⁹ manātibus salutē ani-

Expas-
sionis
Christi
modo
Iudæi
potu-
issent
agnos-
cere
illū
verum
Deum
&
Messiam

Passionis
Christi
virtus
&
mysteria

marū cōsequerentur. Pacificās per sanguinē crucis eius siue quæ in cœlis, siue quæ in terris sunt. Col. 1. Et c. 2. Et vos cum mortui essetis in delictis & præputio carnis vestræ, conuiuificauit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod aduersum nos erat chyrographū decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigens illud cruci, & expoliās principatus & potestates traduxit cōfidenter palam triūphans illos in seipso. Et Eph. 2. Ipse enī est pax nostra, qui fecit vtraq; vnū, & mediū parietem maceriæ soluēs, inimicitias in carne sua, legē mandatorū decretis euacuans, vt duos cōdat in semetipso, in vno nouo homine faciēs pacē, vt recōciliet ambos in vno corpore Deo: per crucem, interficiēs inimicitias in semetipso. Vnde at Gal. 6. renuit in alio gloriari, nisi in cruce dicēs, Mihi autē absit gloriari, nisi in cruce dñi nostri Iesu Chri, per quē mihi mūd^o crucifix^o est, & ego mundo. Ligno legim^o Moysen multa mirabilia fuisse operatū. Cū enim De^o illum legatū mitteret ad Pharaonē, signū accepit in virga, quā manu tenebat, renuebat siquidē officio legationis fungi. Et ait illi dñs, Quid est, quod tenes in manu tua? Respōdit, virga. Dixitq; dominus, Projcet eā in terram. Projecit, & versa est in colubrū. Exo. 4. Versa est etiam virga Aaron in colubrū, deuorauitq; virgas in cantatorū Pharaonis. Exo. 7. Sicq; omnia mirabilia, quæ operatus est Moyses, virga operabatur vsque ad petræ percussione, à qua flu-

Præfiguratio virgæ Moyses de cruce Christi

xerunt aquæ largissimæ. Nu. 20. Egrefso autem populo de Ægypto aperto mari virga percusso, venerunt in Maranec poterant bibere aquas, eo quòd essent amaræ. Et murmurauit populus cōtra Moysen dicens, Quid bibemus? At ille clamauit ad dominum, qui ostēdit ei lignū, quod cum misisset in aquas indulcedinem verſe sunt. Exo. 15. Omnia illis contingebant in figura Christi domini vêturi, & eius sanctissimæ crucis, dicēte apostolo. 1. Cor. 10. Nolo enī vos ignorare fratres, quoniā patres nostri omnes sub nubæ fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Moysē baptizati sunt in nube & in mari, & omnes eandem escam spiritualem māducauerunt, & omnes eundem potum spiritualement biberunt: bibebant autē de spirituali cōsequēte eos petra, petra autē erat Christ^o. Hæc autē in figura facta sunt nrī. Magnū igitur sacramētū, magnaq; mysteria in passione dñi cōtinentur magnaq; per eā beneficia nobis colata sunt. Chyrographū decreti deletū est, inimicitie inter nos & Deū recōciliatē, peccata remissa, à diaboli potestate crepti sum^o, & trāslati in regnū cœlestē grā & sacramēta donata, quæ si nō respuamus, in illā gloriā perueniem^o, quæ nō habet finē, omnē nrī languorē sanauit paties pro nobis & mories. Non enī est peccatū, quod in passiōe dñi nō habeat oppositū remediū, et volētib^o non peccare antidotū singulare. Si superb^o es, aspice Christum dominum humiliatum vsq; ad mortem, mortem autē crucis.

Aqua

Passio Christi antidotum cōtra omnia peccata.

The multi passio Christi

Aqua humiliatione maiorem expecta
exaltationem, quam ab elata superbia
tua. Audi quod sequitur, Propter quod
& Deus exaltauit illum, & dedit illi no-
men, quod est super omne nomen. Et
tibi dicitur, Qui se exaltat, humiliabi-
tor: & qui se humiliat, exaltabitur. Si
auaritia te contrahit, & manus compri-
mit, vide manus dñi apertas, & brachia
extensa ad effundendum pro nobis san-
guinem copiosissimè. Si à libidine vr-
geris, vide totum dñi corpus expositum
tormētis, flagellis, & in cruce extensum.
Si gula stimularis, vide os eius felle &
aceto potatum. Si inuidia corroderis, vide
latus apertum, & comprime iram & odium
contemplans charitatem & patientiam eius,
& pro inimicis ad patrem orationem. Nul-
lum est peccatum nostrum, quod non anti-
dotum ne peccemus, & etiam remedium
post commissum in sacratissima dñi pas-
sione habeat. Ibi sunt absconditi thesauri
in comparabiles, & inestimabiles marga-
ritæ. Hic est ager, quem qui inuenit ho-
mo, vendit omnia quæ habet, ut tanti
thesauri possessor existat. Hæc est mar-
garita pretiosa, cuius valori nihil est in
mundo, quod valeat comparari. Hac mar-
garita ornatur, hoc thesauro debitum
æterno patri persoluitur. Agnoscit pa-
ter cœlestis tunicam filij sui sanguine cru-
entatam, eumque passum à fera pessima Iu-
deorum, quem post triduum rediuium rece-
pit dominantem non terræ Ægypti, sed
yniuerso cœlo, & yn iuerso terrarum orbi
inferos etiam calcantem, & sub suis pedibus
dæmonem & mortem ligatam triumpantem,

titulum habentem scriptum in foemore, &
vestimentis, Rex regum, & dominus dominan-
tium. De hoc angelis dicitur, quando na-
tus est, Et adoraret eum omnes angeli eius: au-
diuit, & lætata est Sion, hoc est ecclesia.
Et exultauerunt filie Iudæ, hoc est anime
sanctæ, propter iudicia tua domine. Quo-
niam tu dominus altissimus super omnem ter-
ram, nimis exaltatus es super omnes Deos.
Secuti sunt eum innumerabiles viri, atque
mulieres, iuuenes, pueri, & puellæ, san-
guinem proprium pro eius amore funden-
tes, innumeraque tormeta in memoriam
passionis & mortis eius tolerantes, & vitam
pro eius mortis memoria cum propria
morte commutantes. In odore suauissimi
liquoris sanguinis eius sacratissimi effu-
si cucurrerunt: oleum namque effusum est
nomen eius diffusum in martyribus, in
virginibus, & confessoribus gratia eius,
cui cum patre, & spiritu sancto est honor,
gloria, & imperium per omnia secula
seculorum. Amen.

Marty-
res cum
alijs san-
ctis Chri-
stum se-
quentes.

Theauri
multi in
passione
Christi.

Passio
Christi &
ortum
ra om-
pecca

Tractatus. 207. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo octauo.

Actum est autem cum appropinquaret
Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam
mendicans, & cum audiret turbam prætereun-
tem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt
autem ei quod Iesus Nazarenus transiret, &
clamauit dicens, Iesu fili David miserere
mei. Et qui præibant increpabant eum, ut
taceret: ipse vero multo magis clamabat, Fili
David miserere mei. Stans autem Ie-
sus iussit illum adduci ad se, & cum ap-
propinquasset interrogauit illum dicens,

pp ij

Quid

Quid tibi vis faciam? At ille dixit, Domine ut videam. Et Iesus dixit ei, Respice, fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit, & sequebatur illum magnificans Deum. Et omnis plebs ut vidit, dedū laudē Deo. Cum de sua passione agit dominus, cui iam proximus erat, cæcus illuminatur. Neque enim peccatores cæci ab alio illuminari possunt cū David clamet, Illumina oculos meos ne vnquā obdormiā in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui aduersus eū. ps. 12. Mendicās sedebat. Sedet peccator, dū in peccatis quasi quiescens perseverat. Plurimi itaq; sedent: alij incedūt, dum hic hodie peccant, altera die alibi. Sedētes periculosiores sūt, quoniam sedent quiescētes, & gloriantur cū malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Graue malū est sedere in peccatis, grauius non dormi, sed secus viā, hoc est palām corā omni populo id agere. Exemplū habemus in Herode, qui fratris sui vxorē habebat, sedebat in peccato, nec id occultè, sed secus viam palām corā omni populo. Talis cæcus est, vtroque lumine orbarus. Qui secreto peccat, cæcus quidem est, aliquod tamen lumen illi est dum erubescit sciri se esse peccatorem: qui verò secus viā, omninō lumine caret. Et mendicabat, hoc est, à creaturis animæ satietatē postulabat. Tunc enim verò cum iam publicè quis peccat, quærit cōsolationem, & quietē à creaturis, ab amicis, à cibis ab hortis à nemoribus, à floribus, à suauissimis vnguētis, à lautis cibis, tota die incedit vagus, quærit histriones, mur-

muratores, à taxillis, ab aleis mendicat lætitiā, quia vtroq; caret lumine. Discurrit per creaturas, & ab ipsis mendicat, quod à solo Deo potest prestari, hoc est animæ gaudiū, mentis quietē, vitæ cōsolationē. Itaq; sedet, & secus viā, & mendicās: ideo hæc tria de hoc misero cæco scribūtur. Audiuit tamen turbam prætereuntē, datur illi audire prætereuntē turbā, turbā vtiq; legis, turbam figurarū, turba prophetarum. Magna turba præteriuit ante dñm clamantiū sacrum eius aduentum, peccatorum remissionem per eum faciendam, & cæcorum illuminationem. Vnde & beatus apostolus Paulus ad Ro. 15. ait, Fratres quæcunque scripta sunt, ad nostrā doctrinam scripta sunt, vt per patientiā, & cōsolationem scripturarū spem habeamus. Ad nostram igitur scientiā, ad nostram doctrinam, vt ad Christum dominum aduenientem cæci peccatores clament, & spem salutis habeant hæc præcedens turba scripturarum admonet. Verè quisquis peccator est turbam hanc maximam præcedentium scripturarum, & sanctorum prophetarum patriarcharumque personas attendere debet, & de sua cæcitate velle exire, & quātis pœnis destinatus sit per peccatū, si in illo decedat, cōsiderare, & breuitatē vitæ aduertere, & predicatores turbā hanc sanctorū inducētes ōni die audire, nunc Dauidē, nunc Isaiā, Ieremiā, Ezechielem: nunc figuras præfigurātes dominum sua nos passione redēpturū: in exitu Israel per virgam de Ægypto:

in

Sedere in peccatis pessimū.

Turba plurima præteriuit Christi.

Peccato-
rū remif-
fio nō fit
sine fan-
guinis ef-
fusione.

in Abrahā Isaac immolante, in tot ag-
norum & animalium immolatione,
ita vt beatus apostolus Paulus ad Heb.
9. post longum de sacrificijs illius tem-
poris sermonem tandem clamet, Om-
nia penè in sanguine secundum legem
mundantur, & sine sanguinis effusione
non fit remissio. Necessè est ergo exē-
plaria quidem cœlestium his munda-
ri, ipsa autem cœlestia melioribus ho-
stijs, quàm istis: hoc est Christi sangui-
ne, de quo dixerat: Quātō magis san-
guis Christi, qui per spiritum sanctum
obtulit seipsum immaculatum Deo,
emundabit conscientias nostras ab ope-
ribus mortuis ad seruiendū Deo viuen-
ti. Hanc ergo præcedentem turbam sa-
crificiorū, sanguinis effusionis, patriar-
charum, & prophetarū interroget pec-
cator cæcus secus viā mendicans, Quid
hoc est, quod Deus Opt. Max. tanto pe-
rè cōmendauit? Et respondebitur illi à
turba, quòd Iesus Nazarenus transeat,
propter eius descensum de cœlo ad ter-
ram, & eius sacræ mortis transitum, &
iterū de terra in cœlum ascensum. Om-
nia hæc scripta sunt ad nostram doctri-
nam, vt spem habeamus salutis. Non
est cunctatus cæcus, quin clamaret,
Iesu fili David miserere mei: Ne cuncte-
tur peccator cum se cæcum, & in via
publica, & sedentē in peccatis cognoue-
rit, quin vocē extollat, & dicat, *Iesu fili
Dei miserere mei*. Clamabo ad Deū altissi-
mū (ait David ps. 56.) Deū qui benè fecit
mihi. Et alibi, Ad dñm cum tribulater
clamaui. Et, Clamaui in toto corde

meo, exaudi me dñe. Et alibi, Domine
exaudi orationē meam, & clamor me-
us at te veniat. Plena est sacra scriptura cla-
moribus peccatorum clamantium ad
Deum. Nec morē gessit cæcus ijs, qui
præibant, increpantibus vt taceret. Ini-
qui homines non sequuntur Christum,
sed præcedunt, qui enī antecedit aliquē,
non videt ipsum, qui autē sequitur, hic
videt. Illi qui præcedebāt, qui præ-
ibāt, increpāt peccatorē vt taceat, ne cla-
met obiurgāt. Hi sunt iniqui Iudæi, &
peruersi heretici, & malè viuētes Chri-
stiani. Oēs ij peccatorē, ne resipiscat à pec-
catis, ne clamet ad Christū, increpant.
At ille nihil horū curās magis clamabat
Fili David miserere mei. Surdus factus est
non audiēs voces se volentiū auertere à
sanitate obtinēda, quin etiā clamorē au-
gebat. Sic, sic oportet peccatorē cæcū fa-
cere, sic Salomon Prou. 1. ait, Fili si te la-
ctauerint peccatores, ne acquiescas eis.
Et beatus apostolus Paulus. 2. Tim. c. 3.
de huiusmodi hominib⁹ impedietibus
peccatorum conuersionē, ait, Quē ad-
modū autem Iannes & Mābres resiste-
rūt Moyfi, ita hi resistūt veritati, homi-
nes corrupti mente, reprobi circa fidē.
Dominus autē pietate motus *in se illū
adduci ad se*, & quoniā volūtas propria
requisit⁹ ad dimittēda peccata postquā
homo tãgitur à Deo, interrogauit eū,
Quid tibi vis faciam? At ille, *Domine vt
videā*. Nihil enim equè peccator debet à
Deo quotidie postulare, vt peccatorū
remissionem, & ne iterum cadat, diui-
næ gratiæ retentionem. At dominus

Increpā-
tes pecca-
torem ne
clamet ad
Christū.

Volūtas
propria
ad dimit-
tēda pec-
cata re-
quitur,

qui ad volentem & postulantem peccatorem reconciliandum semper paratus est, ait, *Respice, fides tua te saluum fecit.* Primò dicit, *Respice,* hoc Dei est remittere peccata, deinde quod ex parte cæci fuit, laudat dicens, Fides tua, confidentia tua te saluum fecit à cordis cæcitate, ab oculorum caligine. Tu postulasti, quæstisti, pulsasti, ego donavi. Ille gratus sequebatur dominum. Imitari oportet Christum post peccatorum remissionem. Sequebatur, non præibat, magnificans Deum, & plebs dedit laudem Deo. Sic decet Christianam plebè gaudere, & Deum laudare in conversione peccatorum gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 208. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo nono.

Et ingressus per ambulabat Ierico. Et ecce vir nomine Zachæus, & hic princeps erat publicanorum, & ipse diues, & quærebat videre Iesum quis esset, & nō poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arbore sycomorū, ut videret eum, quia inde erat transurus. Quacūq; occasione quis ingrediatur, si illa non est peccatū, optimū est Christū videre, adorare dñi corp⁹ et sanguinē. Non enim Zachæus motus dicitur sicut Magdalena ut à peccatis cōuerteretur, sed curiosè desiderabat videre illū, de quo tot mirabilia inaudita eo vsq; audierat. Sed ut ei euenit, etenim dñm hospitio suscepit,

non quidē à se inuitatū, sed vltro se ad cōuiuiū offerentē. Ingressus igitur iterū viam (quoniā in colloquutione cū cæco aliquādu stetit) *progressus per ambulabat Ierico.* Et ecce vir nomine Zachæus, qui publicanorū princeps erat, & diues valde, quærebat videre Iesū quis esset, formā tantum corporale optabat videre. Omnē bonā cogitationē, omne bonū desiderium, quāuis tātus finis in initio non præcedatur, De⁹ illud deducit in perfectionē. *Et non poterat præ turba,* quæ præibat: turba cecum à clamore prohibebat, nūc iterum turba impedimēto est, ne Zachæ⁹ dñm possit videre. Quicūq; securè vult dñm videre, separetur à turba, separetur à populo, segreget se à tēporalibus, cognatis & amicis, solū se sociū seruorum Dei faciat, & cū ijs qui diligūt illum, versetur, nec strepentē turbā audiat, nec videat: seculi enim turba impedimento est ne Christ⁹ videatur, ne cæcus visum recipiat. Vnde legimus apud Marcū. c. 7. dñm à turba segregasse surdū & mutū, deinde misisse digitos in auriculas eius, & expuisse in linguā eius. Considerādū etiam est non quia diues quisquā est, ad Christi aspectū idoneū esse. Aliquibus iam annis dñs prædicauerat, nec tamen Zachæus eius adhuc dignus fuerat aspectu. Diuites bonis operibus, bonisq; desiderijs necesse est exerceri, deinde Christi præsentari conspectui. Præsentauit se Zachæ⁹ bono saltē desiderio, quo quærebat Iesum videre, & impletū est in illo, quod dñs dixit, Qui quærit, inuenit. *Et ascendit in arborem sycomorū.*

Arbor

Bonum
proposi-
tum adiu-
uat De⁹.

Domin⁹
quomodo
vidē-
dus.

Turb
giend

Turba se-
culi im-
pedimen-
to est ser-
uis Dei.

Suspiri-
ola non
profunt

Arbor est sycomor⁹ similis fico, & moro, huic quidē statura, illi verò fructu, quanquam eius fructus caret granis illis dulcibus interioribus, quibus abundant nostræ ficus. Arbor erat alta, habebat ascensum facilem, breui enim trunco est, & ramosa. In altum ascendat necesse est qui cupit dominum Iesum & conspicerē, & hospitio excipere: nam qui adhuc terrenis concupiscentijs tenetur, non meretur Deum videre, non enim possunt sibi cohætere aurum & testa, aurum & lutum. Quæ enim cōuentio (inquit beatus apostolus Paulus) lucis ad tenebras, Christi ad Belial? Nulla profus. Primum igitur opus ei⁹ qui vult Christo famulari, est à turba segregari, deinde in altam considerationem conscendere suorum peccatorū, & regni cœlorum, quod optat. *Inde dominus erat transiturus*, per viam enim transit eorum qui plangunt peccata sua, & qui ascendunt consideratione supra se inflammati & accensi desiderio saluatoris, veruntamen non qualicunque desiderio. Sunt enim qui desiderāt Deum videre (& quis est, qui hoc non appetat? Quis enim non desideret fœlicitatis æternæ fieri particeps?) sed pauci sunt qui faciant quod necessarium est ad eandem fœlicitatem capiendam. Quidam pigri in suis terrenis affectib⁹ inclusi, solis suspirijs se existimant posse videre Iesum, & in fœlicitate æterna locari. Alij delictijs affluentes idem se facere putant: & vt vno verbo concludam, solo nomine Christiano sine operi

bus contendūt se posse saluari. Zachæ⁹ verò sequestratur à turba, arborē ascendit, quod non lento fecit gressu, sed *precurrens* (inquit euangelista) *ascendit in arbore sycomorū, quia inde erat transiturus.*

Locum elegit, per quem dñs erat transiturus. Sunt qui se collocant in locis non cōsuetis Iesu. Qui se collocat in superbia, non videbit Iesum, non enī hac transit dñs, qui humilia respicit, & alta à lōge cognoscit. Qui in libidine, non eum videbit, nec enim transit per hāc viam Iesus virgo virginis filius. Qui in pompa seculi ambulat, non videbit, non est hac transiturus Iesus. Cæterum & si nō transit, venientes ad se peccatores non spernit, non reijcit, sed superbos humiliatos recipit. Humiliatus sum (inquit David) & liberauit me. Peccatricē mulierem tangentem non abominatus est quam abominabatur pharisæus, qui inuitauerat eum: publicanū iustificauit, qui se talem agnouit. Venit enim peccatores saluos facere (vt ait beatus apostolus. 1. Timo. 1.) quorum primus ego sum. Quod cum recumberet in domo Leui sup. c. 5. murmurantibus phariseis & dicentibus discipulis domini, *Quare cum publicanis & peccatoribus maducatis & bibitis?* respondit, Non est opus medico valentibus, sed male habentibus, non enim veni vocare iustos, sed peccatores. Si ergo peccator quisquam est, non fugiat, sed cum Zachæo publicano currat, ascendat crucis arborem, passionem domini meditetur, collocet ibi nidum suum, contritus

Iesus vbi transeat.

Humiliatos Deus recipit.

Zachæus quomodo imitand⁹

num
posi-
adiu
De.

omin⁹
nomo-
o vide-
us.

Turba fu-
gienda.

Turba se-
culi im-
pedimen-
to est se-
uis Dei.

Suspiria
sola non
profunt.